

AHENK

AYLIK FIKİR, KÜLTÜR ve EDEBİYAT DERGİSİ

Sayı : 6 Kasım-Aralık'98

Fiyatı : 200.000-TL (KDV Dahil)

İlmek ilmek işler, özenle büyütürler.

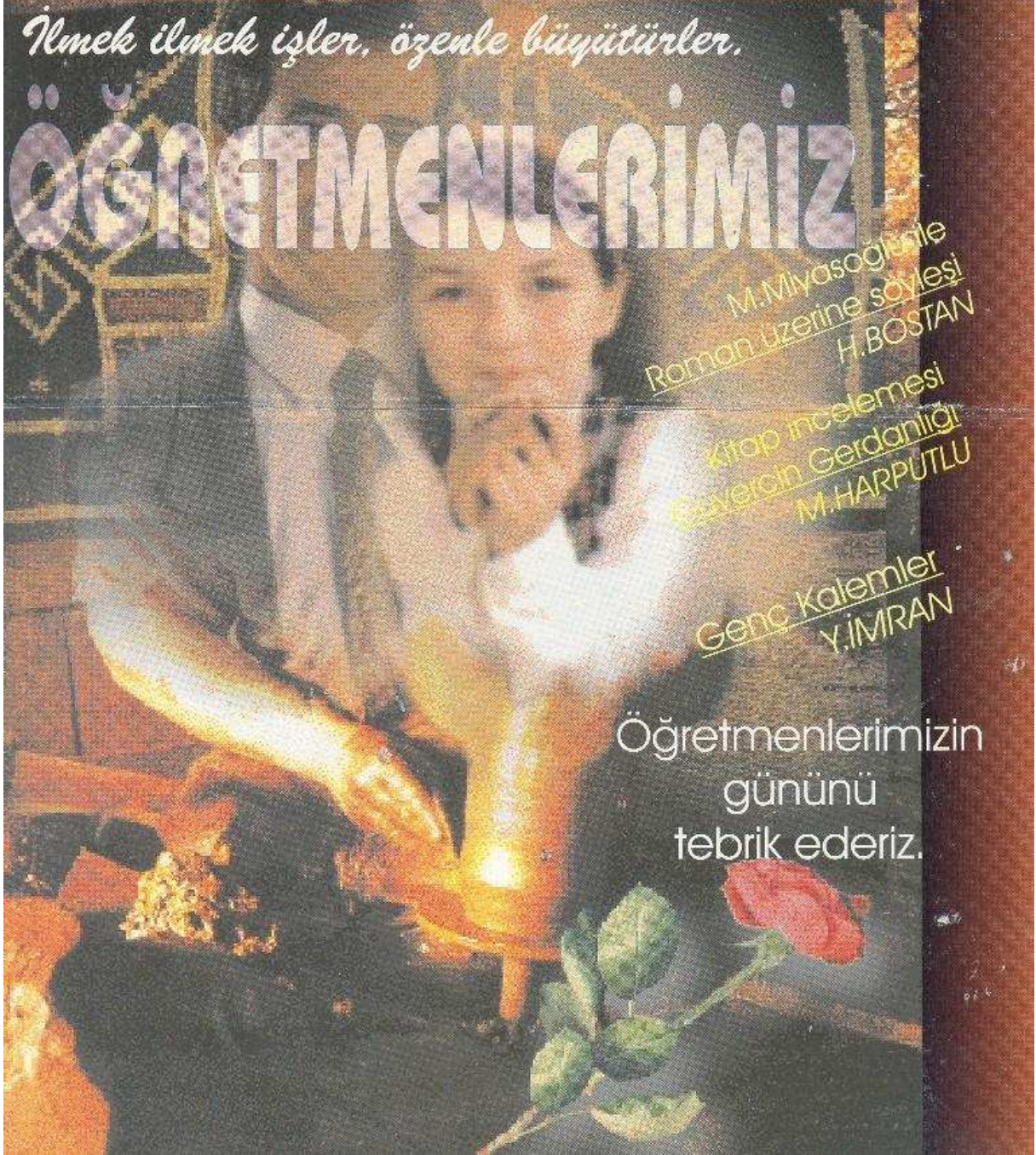
ÖĞRETMENLERİMİZ

M.Miyasoglu ile
Roman üzerine söyleşi
H.BOSTAN

Kitap incelemesi
Eşvercin Gerdanlığı
M.HARPİTLU

Genç Kalemler
Y.IMRAN

Öğretmenlerimizin
gününü
tebrik ederiz.

AHENK

KASIM-ARALIK '98

SAYI: 6

Aylık Fikir, Kültür ve Edebiyat Dergisi

<p>Sahibi KUSVA İletişim Ltd. Şti. Adına Ahmet SEYMEN</p> <p>Editör M. Sait KARAÇORLU</p> <p>Yazı İşleri Müdürü Özgür AKŞİT</p> <p>Yayın Kurulu M. Sait KARAÇORLU Hayri BOSTAN Mesut BARIŞ Mahmut EMEKLİ Adnan ŞENOL Muhterem AKTAŞ Hüseyin ÖĞÜTÇEN M. Emin TOPDEMİR Muhammed HÜKÜM</p> <p>İdare Yeri Alemdar Cd. Alemdar İşhanı K.5 No: 47-48 İZMİR</p> <p>Basım Yeri Acar Matbaacılık Topkapı – İST.</p> <p>Kapak & Grafik: <i>Süleyman. Mavuş</i></p>	<p>İÇİNDEKİLER</p> <p>Editör</p> <p>Söyleşi (M. Miyasoğlu) - Hayri Bostan</p> <p>Kıvılcım Bekleyen Çılgılık - Süleyman Pekin</p> <p>Kadı Yoran Olmak - Cazim Gürbüz</p> <p>Yeryüzü Bir Okul - Adnan Şenol</p> <p>Öğretmen Ütopyası - Saliha Yacel</p> <p>Felsefe Yazıları - Metin Pay</p> <p>Öğütler - Av. Hüseyin Öğütçen</p> <p>Sitemkarlık Makamında - Selman Metinoğlu</p> <p>Çocuklara Öğütler - Reha Aşık</p> <p>Gülüm – Fatma Aydın</p> <p>Yağmur ve Güneşin Çocukları – Zeynep Öztürk</p> <p>Ey Müezzın – Mustafa Şahin</p> <p>Anı - Yusuf Çetinkaya</p> <p>Tevhidin Mesajı – H. İbrahim Ekinci</p> <p>Beldeler - Derince – Mücahit Çam, İdris Aksu, Kutsal Aydın</p> <p>Aralık - Kutsal Aydın</p> <p>Kişi Noksanını Bilmek - Coşkun Yüksel</p> <p>Güvercin Gerdanlığı - Mehmet Harputlu</p>
---	--

Merhaba,

Mevlana Celaleddin-i Rumi hazretleri "FihiMa Fih" isimli eserinde Neden şekilsiz düşünülmesin aşk ? Bütün şekiller aşktan çıkmış iken diyor.. Asırlarca evvel demek ki bu soruyu sormuşlar, maddenin ötesine geçemeyenler, aşkın bir şekli, sureti olur mu, şekil içinde düşünmek mümkün mü onu? diyerek. Mühendiste evin aşkı olmasaydı bina ortaya çıkar mıydı? Ressamda resmin aşkı olmaksızın resim olur muydu? Buğday bir yıl altın bahasına bir yıl yok bahasına gider, oysa şekli hep aynıdır buğdayın, ona verilen değer, ona duyulan aşktan doğar. diye cevaplıyor soruyu Mevlana hazretleri.

Her şeyin, ama her şeyin maddeleştigi bir dünyada yaşamaktayız. Materyalizm, ideoloji olarak devrini tamamlasa bile postmodern döneme bir insan ruhu enkazı bırakıp gitti. Bu enkazın içinden genetik mühendisleri gerçeküstü varlıklar çıkarma sevdasında. Kendilerine bu duyguyu yaşadıkları çevrenin enjekte ettiğinin farkında olmaksızın. Bir taraftan varlığın özünü bozmakta diğer taraftan "biz mükemmelin peşindeyiz" demekteler. Ve bizler bu sözü bir yerlerden hatırlamak durumundayız. Onlar hem bozar hem de biz ıslah edicileriz derler işte bu karmaşa gibi görünen ortamda bir serin rüzgârın esintisi düşer gönlümüze.

Hz. Mevlana: Aşk muhtaç oluştur der. Eğer binlerce figüranın rol aldığı dev bir film stüdyosunda çevrilen tarihi filmin, savaş sahnelerinde, arabaların altında kalan, veya bir mızrak darbesiyle ölen, veya şaha kalkmış bir atın altında ezilen, hepsi birkaç saniye sürecek bir role razı değilsek, kahramanların insanüstü güçlerine kanıt olmayı, kötü adamların oyuncağı olmayı veya aldatılmış olmayı reddetmeliyiz. Haber bültenlerine sıkışmış bir zihin yapısının ninniye ihtiyacı olmayacağını bilmek muhtaç olmaya bağlı değil mi? Aşk muhtaç olmak ise, mükemmel olmadığını bilmek ve onu aramak ve onu özlemek biraz hissetmeye, biraz hayret etmeye, biraz da ortaya bir şeyler koymaya, üretmeye bağlı değil mi ?

6. sayımızda diğerleri gibi böyle düşünen ve böyle hissedenlerin ortak ürünü, ortak sesi olarak çıktı. Gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederiz. 7. sayımızda yine beraber olmak umuduyla.

Sağlık ve esenlik dileklerimizle.

Editör

MUSTAFA MIYASOĞLU ile ROMAN üzerine bir söyleşi

Hayri Bostan

Mustafa Miyasoğlu kimdir?

Şair ve yazar. 1946'da Kayseri'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini orada tamamladı. İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü (1973) bitirdi. Üniversite öğrenciliği sırasında MTTB'de yayın. Kubbealtı Cemiyeti'nde sözlük işlerinde çalıştı. İzmit İmam Hatip Lisesi'nde ve çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1988'de Mimar Sinan Üniversitesinde okutman oldu.

İlk şiiri Filiz dergisinde (Kayseri 1967) çıkan Miyasoğlu'nun sonraki yıllarda şiir, deneme, eleştirileri Hisar, Türk Edebiyatı, Edebiyat, Mavera, Milli Gençlik, Yeni Sanat, Sedir dergileriyle Babıali'de Sabah (1968), Milli Gazete (1967), Yeni Devir (1977). Sebil (haftalık 1980) gazetelerinde yayımlandı. 1982'de Suffe yayınlarını kurarak yeni yıldan itibaren Suffe Kültür Sanat Yıllığı çıkardı. Suffe armağanı'nı düzenledi.

İlk şiirlerinde korkuyu, yalnız bırakılmışlığı imkansız aşkı ve ölümü dile getirirken sonraları dini ve tarihi konuları günümüz çıkmazlarıyla şiirleştirmeye çalıştı. 1975'te Türkiye Milli Kültür Vakfı Armağanı'nı alan Kaybolmuş Günler, Muştı dergisi anketinde, 1981'de Türkiye Yazarlar Birliği yılın roman armağanını alan Dönemeç. Yeni Devir gazetesi anketinde yılın romanı seçildi. Bazı şiir ve hikayeleri Arapça'ya çevrilerek yurtdışında yayımlandı.

ESERLERİ :

Şiir:

*Rüya Çağrısı (1973),
Devran (1978),
Hicret Destanı (1981),
Şiirler (1983. toplu şiirler)*

Deneme:

*Edebiyat Geleneği (1975),
Devlet ve Zihniyet (1980).
Muhacir (1981)*

Hikaye:

Geçmiş Zaman Aynası (1976)

Roman:

*Kaybolmuş Günler (1975),
Dönemeç 1980),
Güzel Ölüm (1982),
Bir Aşk Serüveni (1996)*

Diğer Eserleri:

*Umut Suları (oyun, 1973'de MTTB tiyatrosunca sahnelendi, basılmadı.),
Necip Fazıl Kısakürek (1985),
Asaf Çelebi (biyografi, 1986),
Çağdaş İslâmi Şiirler Antolojisi (1988),
Haldun Taner (biyografi 1988),
Ziya Osman Saba (biyografi 1988)*

Ahenk : Sayın hocam, edebiyatın bir çok dalında eser vermekle dikkat çekiyorsunuz. Ama daha çok roman türünü önemsedığınızı biliyoruz. “Kaybolmuş Günler”, “Dönemeç”, “Güzel Ölüm”, “Bir Aşk Serüveni” bilebildiğimiz romanlarınız. Romanlarınızda izlediğiniz ya da kurmaya çalıştığınız bir bütünlük var mı? Şekil ve muhteva olarak yapmak istediğiniz, Türk romanına getirmek istediğiniz bir yenilikten, yaklaşımdan söz edebilir miyiz?

M. MİYASOĞLU: “Kaybolmuş Günler” den bu yana yazdığım her romanda, ele aldığım kişi ve konulara bağlı olarak az çok birbirinden farklı, ama bazı ortak özellikleri olan bir dil ve duyarlılık geliştirme ye çalıştığım görüldü. Benimsediğim yazış tarzında durumlara ve ruh hallerine, olay ve entrikadan daha çok önem verdiğim dikkati çekti. Fakat bunlarda ortaya koymaya çalıştığını “bütünlük” henüz kimsenin dikkatini çekmedi. Çünkü henüz dördüncü romanım yayınlandı ve beşincisinin de tefrikası yeni bitti. Bu romanlardan ikincisi ve üçüncüsü birbirinin devamı idi ve üçlemenin sonuncusu henüz ortaya çıkamadı. “Bir Aşk Serüveni” de esasen “Pancur” adlı bir büyük hikayenin devamıdır.

Bunun üçüncüsü olan “Asuman” üzerinde çalışıyorum bugünlerde. Böylece iki üçleme önümüzdeki yıllarda tamamlanmış olacak. Bunlardan başka, yıllardır üzerinde çalıştığım, ancak yeni bitirip tefrika edilen “Lütfiye Hanım” ile bir bölümünün yazımını bitirebildiğim “Zor Zamanlar” adlı romanlarım, “Kaybolmuş Günler” gibi müstakil çalışmalar yaşadığımız zamanların ifadesi olacaktır. Ben bütün romanlarımda öz ve biçim bütünlüğü kurmaya çalışırken, bir yandan da roman dünyasının yapı taşlarını oluşturmaya dikkat ediyorum. Romanımıza getirmek istediğim yenilik, bu toprağın ve insanımızın sesini yansıtmaktır. Sinema, tiyatro ve bunlara zemin hazırlayan romanımızda, yakın zamana ve iki üç

romancıya kadar dikkate alınmayan Anadolu insanının kendine has hayatı ve değer yargılarıyla ifadesi, belli başlı yaklaşım tarzıdır. Bakış açısı ve dünya görüşü yabancı olan sanatçılar eliyle bu insan ve toplum, şimdiye kadar çok yanlış şekillerde ortaya kondu. Toplumumuzun değer yargıları ve dünya görüşü hiçe sayıldı. Bu anlamda geleneğe dönüş, yerel olandan evrensel olana yönelik yeniliği yakalamanın en kestirme yolu görünüyor bana...

Ahenk: Roman bir batı edebiyatı türü. Ama romanın yerini tutan, onu karşılayan türler bizim klasik edebiyatımızda da var. Tamamen batı taklitçiliği yerine, bu türü kendi türlerimizle uzlaştırarak, ya da kendi klasik edebiyat ürünlerimizden yola çıkarak çağdaş bir yorumlamaya gidebilir miyiz? Çalışmalarınızda bu anlamda bir kaygı dan söz edilebilir mi?

M. MİYASOĞLU: Evet, bu kaygıyı ben edebi motifler açısından gerekli görüyorum. Çünkü gelenek. bir edebiyatın teşekkül ettiği zemindir, yoğrulduğu teknedir. Pancur’da Kerem-Aslı motifi bilinçli olarak seçilmiş ve “Bir Aşk Serüveni”ne de taşınmıştır. “Kaybolmuş Günler”de kullanılan modern anlatım biçimleri yanında, “Hüsn ü Aşk”taki cadı motifinin kahramanın içinde bulunduğu durumu anlatacak bir sembol olarak kullanılışı da bilinçli bir tavır ortaya koyar. Kısaca ifade etmek istersek, romanların iç dokusu ile dili, birbiriyle ve bu toplumun tarihi kimliğiyle örtüşen bir “bütünlük” taşınması için özel bir gayret sarf ettiğimi, bu yüzden de romanlarımı yazmadan önce uzun bir hazırlık yaptığımı söyleyebilirim.

Ahenk: İslami kimliğe sahip bir romancının açmazları var mıdır? Ferdin özel hayatını, his dünyasını, hayatının mahrem yönlerini ne ölçüde ele alabilir? Çalışmalarınızda bu açılardan bir takım zorluklarla, ya da endişelerle karşılaştınız mı? Neler yaşadınız? Sınırları zorladığınız noktalar oldu mu? Olduysa, okuyucularınızdan tepkiler aldınız mı? Ne tür tepkiler?

M.MİYASOĞLU: Her işin açmazları vardır. Sanat gibi başlı başına bir keşif sayılabilecek bir alanda çalışan insanın önüne pek çok mesele çıkar. Öncelikle yaşadığımız çağın modaları, çok okunan romanların yansıttığı yalan ve yabancı dünya, bu tür romanlar isteyen okuyucu ve yayıncı talepleri, yazarlığın ikinci iş olarak kalması zorunluluğu gibi, bizim toplumumuzda edebi yan ciddiye alan insanların karşılaşılabileceği pek çok sıkıntı var. Ben ilk romanımdan beri kendi türkümü söylemeyi kendime ilke edindiğim için, “Kaybolmuş Günler” in ilk baskısını kendi imkanlarımla yaptım. Bu arada dünya görüşümü ifade edebilmek için romanlarıma uzun zaman ayırdığımı belirtmeliyim. Sınırları zorlamaya gerek görmeyecek kadar iç doku ve sembollerde derinleşme temayülüm var, okuyucu tepkisi değil de yayıncı talebi olarak, daha basit ve kolay okunur romanlar yazmam istendi. Okuyucularım ise, romanlarımın yeterince yaygınlaşmamasından şikayet ediyorlar. Buna da benim yapabilecek fazla bir katkı yok; yayın dünyası çok garip...

Ahenk: *Tanpınar romanın doğuda ortaya çıkmayışını İslam toplumlarında ve klasik kültürümüzde psikolojik tefahhusun olmayışına bağlar. Ona göre Müslüman toplumlarda ferdin özel hayatı ve yalnızlığı, bu yalnızlıktan doğan sorunları yoktur. Halbuki roman batı toplum ve kültür yapısının ortaya çıkardığı ferdin yalnızlığından doğmuştur. Buna göre bizde batılı anlamda romanların ortaya çıkabilmesi batılılaşma süreci ile ilişkilendirilmekte. Sizce müslümanın hayatı ne ölçüde romana konu olabilir? Ya da bir Müslüman yazar İslami kimliği ve duyarlılığıyla ne ölçüde başarılı roman yazabilir?*

M. MİYASOĞLU: Müslüman bir yazar, elbette kimliğine uygun bir tarzda başarılı romanlar yazabilir. Bunun bizde olduğu gibi Mısır ve Pakistan edebiyatlarında da örnekleri var. Bu kimlik ne kadar tutarlı ve ne kadar güçlü ise, eser de o kadar güçlü ve başarılı olur. Tarık Buğra, Necip

Mahfuz, İhsan Abdülkuddüs ve Ahmet Nedim Qasımı isimleri etrafında ne türden tartışmalar yapılırsa yapılsın, İslam toplumlarında yaşanan konulan ele almış usta romancılarıdır. Dünya görüşü olarak da İslam’dan kaynaklanırlar. Tanpınar’ın görüşleri, belli bir dönemi açıklamaktan öteyi içine almaz, roman türünün tümünü kapsamaz bence. Çünkü Balzac tarzı dışında da batı kültüründe romanlar yazılmıştır. Dostoyevski çokça Hıristiyanlığın günah çıkarma geleneğinden faydalandı diye roman türünü onun tarzına irca imkânı yoktur. Bu türün geçmişinde bütün insanlık mirası vardır. Adının batıdan alınması, 19. yüzyılda yaygınlaşan tarzının itibar görmesi bize şaşırtmasın. Bugün artık birbirinden çok farklı tarzlarda romanlar yazılmaktadır. Belki de dünyanın en seyyal, kültürlere göre en değişken edebiyat türü romandır. Eğer “anlatı” tarzını bir kıtaya mahsus görmüyorsak, herkes bu türü kendince geliştirebilir.

Ahenk: *Roman okuyucusunu eleştirecek olsanız neler söylersiniz? Neden nitelikli romanlardan çok arabesk türü romanlar, özellikle İslami kesimde daha çok talep buluyor? Bunun yanında, son yıllarda okuyucumuzda bir nitelik gelişmesi gözünüyor musunuz?*

M. MİYASOĞLU: Roman okuyucusunu eleştirmek yerine, bunca medya salgını karşısında bir kitabın sayfalarına eğilebildikleri için onları tebrik etmek isterim. Arabesk türü romanların alaka görmesini de piyasa şartlarına bağlı bir vakıa olarak karşılıyorum. İslami kesimin talepleri de maalesef bu piyasa tarafından belirleniyor. Burada eksik olan eleştiri ve tanıtım faaliyetlerinden söz edebiliriz. Okuyucumuzdaki nitelik gelişmesi ise, daha çok fikri yazılarla deneme kitaplarına gösterilen ilgiden anlaşılıyor. Toplumumuz ve içinde yaşadığımız dünya o kadar hızla değişiyor ve değer yargıları o kadar çabuk yıpranıyor ki, bunları bir romanın dolaylı anlatımıyla değil doğrudan ifadesi olan deneme ve incelemelerle kavramak

isteyenlere gerçekten kıyamıyorum. Fakat roman okuyup da orada yeni bakış açıları ve farklı duyuş tarzları aramayanlara doğrusu şaşıyorum. İnsan ne diye bildiği şeylerin basit ve kolay yorumuna bel bağlar? Yahut romanı okur da önemli saymaz?

Ahenk: *Bilindiği gibi bütün dünya dillerinde doğal bir yenilenme ve gelişme vardır. Bizde ise, belki TDK'nın dayatmacı yenileme çalışmalarına tepki olarak dilimizde bir "eski-yeni" kavgası sürüp geldi. Bu konuya nasıl bakıyorsunuz? Sizce henüz aşına olamadığımız her yeni kelimeye "uydurukça" deyip karşı çıkmak ne ölçüde doğru ya da yanlıştır?*

M. MİYASOĞLU: Roman dili, bütün edebiyat türlerinden fazla olarak bir toplumun dilini ve duyarlığını yansıtmaya imkânına sahiptir. Hatta şiir, hikaye ve deneme türleri ile tiyatro ve sinemanın anlatımlarını da kullanabilecek özelliktedir. Bir toplumda yaşlı bir insanı konuştururken onun kullandığı Osmanlıca kelimeleri tırnak içine mi alacaksınız, yoksa yeni dildeki karşılığını mı yazacaksınız? Tarihi kişileri anlatırken dil büsbütün bir mesele haline gelir. Öte yandan yeni kelimeler kullanarak "aydın" olmaya çalıştığını ortaya koyan bir kahramanı konuştururken, onun kullandığı yeni kelimeleri nasıl yazacaksınız? Bütün bunlara elbette romancı kendince çözümler bulacak ve okuyucusunun rahatsız olmayacağı bir dil kullanacaktır. Bu bakımdan ben dilimizin altın çağını yaşadığını söyleyen Tank Buğra'ya katılıyorum. Dille uğraşanlara da Yahya Kemal'in sezgiyle bulduğu çözümü örnek gösteriyorum. Bilim adamları kendi terimleriyle uğraşsın ve felsefeyle edebiyatın dilini de o işin adamlarına bıraksınlar.

Ahenk: *Bir roman yazarı için ülkemizde "altyapı" diyebileceğimiz kaynaklar ne ölçüde var?*

M. MİYASOĞLU: Bir romancının kullanabileceği kaynaklar, büyük ölçüde kendi iş dünyası ve toplumdur. O

toplumun tarihi ve aktüel hayatı hakkında başkalarından alacağı çok az malzeme vardır. "Bir zaman daha Ahmet Mithat Efendilik yapmak gerektiği" görüşünü savunan Kemal Tahir bence yanlıydı. Çünkü bir romanı roman yapan şey, yazarın dışarıdan aldığı şeyler değildir, romancının onları doğru bir bakış açısıyla içinde ve kendi dünyasında yeniden üretebilmesidir. Bu bakımdan romancı, bilim adamlarının aydınlatmasına ihtiyaç duyan biri değil, onlara yeni ufuklar açacak bir sanat adamıdır. Her sanat adamı gibi de yapacağı keşif faaliyetinde yapayalnızdır.

Ahenk: *Roman eleştirmenliği konusunda neler söyleyeceksiniz? Bizde roman eleştirmenliği ne ölçüde var? Ne ölçüde objektif, sağlıklı ve tarafsız?*

M. MİYASOĞLU: Roman eleştirisi değil de, genel olarak eleştiri türünün bizde yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Edebiyat tarihçiliğinin eleştirmenliğe, eleştirmenliğin denemeciliğe karıştırıldığı bir kültür ortamında yaşıyoruz. İdeolojiler gerçeği çarpıtmanın ve insanları yanıltmanın bir yolu olarak görüldü. Bu yüzden bizde edebiyat eğitimi, dünya görüşü farklı insanların eserlerini sempati ve antipatileri karıştırmadan tanıma imkanı vermiyor. Böyle olunca, yalnız roman eleştirisi değil, bütün eleştiri faaliyetleri "objektif, sağlıklı ve tarafsız" bir nitelik kazanamıyor. O yüzden, aklınıza gelecek bütün roman eleştirmenleri, özel olarak edebiyat, genel olarak da belli bir kültür politikasının sözcüsü durumundadır. Önce yeterli ve sağlıklı bir edebiyat eğitimi, sonra her yeniliğin ve güzelliğin insanı geliştirmeye yönelik olduğu şuuru, ardından da sağlıklı eleştiri faaliyeti beklenebilir. Ben eleştiriden çok tanıtımın bu aşamada yararlı olacağına inanıyorum.

Ahenk: *"Güzel Ölüm" ve özellikle "Bir Aşk Serüveni" nde aşk temasına yeni bir yaklaşım ve yorumlama görüyoruz. Sanki klasik edebiyattımızdaki aşkla günümüz arasında bir köprü kurma arayışı ve "Taaşşuk u Talat ve Fitnat" larla başlayan aşk temasındaki yozlaşmaya bir tepki*

görüyoruz. Bu konuda neler söyleyeceksiniz?

M. MİYASOĞLU: Aşk, ölüm ve yaşam sevinci gibi duygular, insan hayatım motive eden ve yaşayışını, düşüncesini ve inancını yönlendiren en önemli etkenlerdir. Bunlar insana ferdiyetini, içinde yaşadığı toplumun sınırlarını ve alıştığı hayatın ötelere gösterir. Bunlara her toplumun insanı farklı bir tarzda bakar. Bu bakış tarzına dünya görüşü ve toplumunun değer yargıları, bu arada din ve gelenekler vazgeçilmez etkilere sahiptirler. Bunu en kolay o toplumun klasikleşmiş eserlerinde görmek mümkündür. Tanzimat'tan bu yana ortaya konan edebi eserlerin çoğunda, bize has bir duyuş tarzı olarak ele alınması gereken aşk duygusunun çok çarpıtıldığı ve öteki duyguların da tamamıyla batılı bir tarzda yansıtıldığı görüyoruz. Bu yüzden ilk büyük hikayem olan "Pancur"da Kerem ile Aslı hikayesine yöneldim, o hikayeyi günümüz dili ile yeniden yazmaya çalışanla, farkında olmadan yaşayan iki genci anlatmaya çalıştım. Bir Aşk Serüveni, bu temaya değişen toplum

değerleriyle değişen insanımız açısından yaklaşım getirdi ve değişmeye çalışan insanın yaşadığı sancılar da "Asuman" adlı romana kalmış oldu. Gerek bunlarda ve gerekse Güzel Ölüm'de aşkın bizim kültürümüzdeki bütün yansımaları ve farklı yorumları ele alınmaya çalışıldı. Çünkü aşk yalnız insani ve maddi değil, bilakis ilahi açımları olan, bütün dünya kültürlerinde farklı tezahürleri görülen ve bu yanı sıra evrensel nitelikleri bulunan bir duygudur. Tanzimat'tan bu yana, Aşk-ı Memnu'da en ustalıkla anlatımını bulan çarpık aşk anlayışı, bu bakımdan yozlaşmanın en tipik görüntüsü olarak eleştirilmeli ve terk edilmeliydi. Çünkü bu roman da anlatılanlar her bakımdan yasak duygulardır ve hayatımız bunlardan ibaret değildir. Halbuki Servet-i Fünun'dan Selim İleri ve Orhan Pamuk'a kadar bu anlayış romanımızın hakim çizgisini yönlendirmiştir. Bu bakış hem yanlış, hem yabancıdır. Ben insanımızı anlatırken, onun aşk duygusunu da doğru anlatmak istedim.

kıvılcım bekleyen ığlık

Bu şehrin sarmaşığı sırlıklam surları mıdır ?

Değişen Ramazan mıdır otel odalarında ?

Saat beş oldu kalk da gör

Geleceğin kusurları mıdır güneşi örten

Ki insan hala İskender edalarında

Gün kalleş oldu ık da gör

Aşkın ısınma turları mıdır rüzgar ?

Ve yağmur yine rahmet iddialarında

Kar bir leş oldu kok da gör

Grosır'lar yüzyılın yatırları mıdır ?

İmdi dünya Hay Bin Yakzan adalarında

Teknoloji ruha tebelleş oldu

Bak da gör

Süleyman Pekin

FELSEFE VE “KADI YORAN” OLMAK

Cazim Gürbüz

“Ben Mülkiye-yi Şahane’ye felsefe dersini koydurduğum zaman, tüm öğrenciler “Bizi gavur yapmak istiyorlar diye ayaklanmıştı. Ama ben gavurluğun bilgide değil, cehalette olduğunu biliyordum.

Israr ettim okudular, yalnızca adını ‘hikmet’ olarak değiştirdik. Darülfunun’da bu dersi ‘fizik’ diye okuttuğum gibi.

Sultan Abdulhamid’in Hatıra Defteri

(Kervan Yayınları 1975 / Yayına Hazırlayan: İsmet Bozdağ)

Osmanlı’nın son dönemlerinde Medrese’nin Felsefe’ye bakışını, Ulu Hakan Sultan Abdulhamid’in yukarıdaki sözleri pek güzel anlatmaktadır. Düşünceye sınır koyan, düşünen değil, itaat eden insanlar isteyen bir zihniyet egemen olmuştur bizim toplumumuza. Ulu Hakan’ın adını ‘Hikmet’ koyarak okuttuğu felsefe dersleri, Cumhuriyet’le birlikte daha ciddi ve kapsamlı olarak ele alınmış olmasına karşın, son yıllarda okullarımızdan bu derslerin kaldırıldığını üzüntüyle görmekteyiz.

Durumu bir de Avrupa açısından ele alırsak, Avrupa’nın da bizim geçtiğimiz evrelerden geçip bizim yaşadığımız çetinlikleri yaşadığını Montaigne’nin ‘Denemeler’ adlı yapıtından öğreniyoruz. Şöyle diyor Montaigne: “İnsanların düşüncelerinin çoğu, dinler ve kanunlar gibi, eskiden beri süregelen inanışlara dayanır. Herkesin konuştuğu gibi konuşmayı öğreniriz, herkesin düşündüğü gibi düşünmeyi de tanıtma örgüsü ile birlikte benimseriz; içimize yerleşen bu sağlam örgüyü artık sarsamayız, doğruluğundan kuşku duyamayız. Tersine herkes, bu dışarıdan gelme inanışı elinden geldiği kadar belirtmeye çabalar”

Peki nedir ‘Felsefe’ ve neden gereklidir, felsefe okumakla ne kazanırız? Felsefenin ‘bana göre’ bir tanımını yapmadan önce, bu sözcüğün kökeni hakkında bilgi vermek istiyorum. Yunanca PHILIA (Sevgi) ve

SOFHIA (Bilgelik) sözcüklerinin bileşiminden (FİLOZOFİ) türetilmiştir. Ünlü şair Baudelaire’nin “Felsefenin her şey olduğuna siz de yavaş yavaş kendinizi inandırın benim gibi” ve ünlü bilgin Einstein’in “Felsefe diğer tüm bilimlere doğurmuş ve donatmış olan bir anneye benzer” sözlerini hatırlattıktan sonra, bu annenin eşkalini verebiliriz artık: “Felsefe: İnsandaki evren, evrendeki insan; varlık ve yokluğun bilinmezleri ve kuşkularını algı ve yargıyla irdeleme ve sonuca vardırma; bu sonucu yeni kuşkuların başlangıcı sayarak sorgulama yoluyla yeni yargılara varma ya da varma niyetiyle yapılan tüm soyutlama, somutlama, genelleme gibi düşünsel eylem edimlerdir.”

Bu tanımdaki ‘somutlama’, ‘soyutlama’ ve ‘genelleme’ terimlerini de açıklayalım: Somutlama: varlıkların ve olguların duyular yoluyla tanımı; soyutlama: bunların bilinçle algılanması; genelleme ise bu varlık ve durumların karşılaştırma yoluyla kavranılmasıdır.

Felsefe’nin ayrıntılı ve kapsamlı tanımı bu işte. İnsanların belli sınırlar içinde düşünmesini isteyen yönetimler, bu ‘ayrıntılar’ dan ve bu ‘kapsam’ dan ürkmüşlerdir. Sonunda karşımıza başkalarının beyniyle düşünen asalak ve kolaycı insanlar çıkmıştır. Bunlar; okumanın, düşünmenin, araştırmanın, sorgulamanın, algılamanın düşmanlarıdır adeta. Yapabildikleri tek zihinsel

jimnastik, ya 52 kağıtlık iskambil destesi içindeki şeytanlıklar üretmek ya da dindar iseler 'kerameti kendilerinden menkul' şeyhlerini uçurmak üstüne palavra dolu öyküler kurgulamaktadır. Kafka; bir aforizmasında "Önceleri sonuna neden yanıt bulamadığımı anlamıştım. Bugün ise soru sorabildiğime nasıl inanabileceğimi anlayamıyorum. Zaten gerçekten inanmamıştım, yalnızca sormuştum" diyor. Bizimkiler ise, çoğu zaman sormuyorlar ki yanıt beklesinler; sorsalar da dinlemiyorlar ki anlayabilsinler ve bir çoğu gerçekten inanmıyor, iş olsun diye sorup duruyorlar. Ve Erich Fromm: "Artık Tanrı'ya değil, onun adına konuştuğunu iddia eden topluluğa tapınılmaktadır" derken, acaba bu gibilerini mi kastediyordu? Felsefe de esef etmektedir bu gibilere!

Yukarıda felsefeyi tanımlarken 'insandaki evren' deyimini kullandık. Evet, Evren'in bir yerinde insanların yaşadığı gibi, insanın da içinde uçsuz bucaksız bir evren bulunmaktadır. Öyle bir uçsuz bucaksızlık ki, zamana ve uzama sığmayan yüce tanrı, yarattığı kul'un bu iç evrenine sığabiliyor, sığabildiğini kendisi açıklıyor. Öyle ise, bu evren'de hayat var. Bu evrene sık sık yolculuk etmeli, dış evrende gördüklerimizle bu evrendekileri birleştirerek fotoğrafı tamamlamaya çalışmalıyız. Kendimizi tanıdığımız ölçüde başka insanları da tanır ve anlarız. Turgenyev: "Başkasının ruhu karanlık bir ormandır" diyor, bu ormanda kaybolmamanın yolu, Yunus'un "Sen kendini bilmezsin, bu nice okumaktır?" sorusuna yanıt bulmaktan geçer. Sözü burasında gelin Herbert spencer'e kulak verelim: "En alt düzeyde bilgi, hiç birleşmemiş bilgi; bilim bölümsel olarak birleşmiş bilgi; felsefe ise tümüyle birleşmiş bilgidir."

Düşünebiliyorsak okuma ihtiyacı duyarız, okursak düşünebiliriz. Düşünebiliyorsak algılayabiliyor, kavraya biliyoruzdur. Okuyor ve düşünüyorsa eksilmiyor, çoğalıyoruzdur. Düşünmeyi ve okumayı biliyorsak, İskender Düğümleri'ni kılıcsız

açabilir, sağlam yargılara ve sağlaması yapılmış, ancak gene de kuşkuyla baktığımız sonuçlara varabiliriz. Julios Fubence hiç kimse; ne var ki, herhangi bir zorlama olmadan da seçiyorlar kimi insanlar bu yolu ve düşünsel anlamda "gönüllü tutsak" lar oluyorlar. Kimi insanlar da, düşünmekle. "kurnazlık egzersizi" yapmayı birbirine karıştırıyorlar ki, ülkemizde bunun en çarpıcı örneği kimi politikacılarıdır. Bu gibilerin kulağına keşke Dostoyevski'nin şu sözü küpe olsa: "bir doğrunun yansım söylemek, hiçbir şey söylememektir benim için."

Felsefe'den yoksunluklar, bilimsel alanda da olumsuzluklar ve açmazlara neden olur. Tarih felsefesi vermek yerine "vaka tarihçiliği" inde ısrar edilmesi sonucunda, gencimiz Fatih'in İstanbul'u 1453 tarihinde fethettiğini, gemileri karadan yüzdürdüğünü bilir de, Fatihi İstanbul surları önüne getiren ve onu fethite iten felsefenin ne olduğunu bilmez ya da yarım yamalak bilgiler yüzünden; et görmediği, için ciğeri et sanır, dahası ciğerin et olduğunu savunur. Yurt bilgisi veririz de, Devlet-i Ebed Müddet deyiminin içini açıp göstermeyiz. Ya güzel desenli ambalajına dikkatleri çekeriz ya da içindekiler hakkında ipe sapa gelmez lafları dizeriz birbiri ardısıra. Tanrı buyruklarının" Batını (içsel - gizli)" anlamlarını araştırmanın bir felsefe olduğunu kabullenmeyiz. "Dinde inan vardır, oysa felsefede kuşku ve sorgulama, bu ikisi bağdaşmaz" saptamasına sığınarak "lafızcı"larla birlikte oluruz; sanki "tefekür" ibadet, sanki "tahkik-i iman" inakbul değilmiş gibi.

Geliniz, bırakalım artık tekdüze söylemleri; eskiler çok soru soranlara "Kadı yoran" derlermiş, bizler de bilgiyle donanmış olmak koşuluyla - hepimiz birer "Kadı yoran", birer sancılı beyin olalım ve en kılcal seçeneklere varıncaya dek inelim ayrıntılara.

İnelim, orada yemezler bizi..

Ö Ğ R E T M E N Ü T O P Y A S I

Saliha Yacel

Öğretmen... Bazıları için üç heceli basit bir kelimedir. Fakat öğretmenler, insanoğlunun dününün, bugününün ve yarınının yorulmayan, yılmayan, aksine yıprandıkça yeniden doğan vefakar erleridir.

Çevremizde gördüğümüz başarılı insanlar onların eseridir. Sadece yetiştirdiği insanlar değil, onların başarısı da öğretmenlerimize aittir. Mesela; bir ağacın kalem olup yazması, defter olup yazılanlara kucak açması, yazılanları bağrında saklaması; yerdeki madenlerin işlenip uçak olup bir kuş gibi uçuşması, gemi olup bir kuğu edasıyla deryalarda yüzmesi... Evet bütün bunları düşünen beyinleri öğretmenler yetiştirdiği için bu eserlerin başarısında öğretmenlerin payı inkar edilemez bir gerçektir.

Bir taş tek başına bina olmaz ama bir öğretmen elli, yüz, bin, milyon kadar insan eder. Fikirleriyle milyonlara ulaşır. Vatanının kendisinden beklediği emel, geçmişin vasiyeti, geleceğin ülküsü olur.

O, bütün çalışmaların baş mimarıdır. Gençlik tohumu ise bu tohumları en güzel, en verimli, en bilinçli şekilde yetiştiren bahçıvandır öğretmen. O tohumları eline alır; ilk alışında heyecanlıdır, elleri titrer, ne yapacağını bilemez. Günler geçtikçe tohumlar hem elini hem gönlünü doldurur. Toprağı hazırlar, tohumları tek tek diker, geceler boyu başında bekler Ama bir an için ben ne olacağım demez. O hep verir ama hiç istemez. Gençliğini verir, güzelliğini verir, parlak siyah saçlarını, ilmini verir, ömrünü koyar ortaya. Yurdun uçsuz bucaksız köşelerine adar yaşamını. Aklar düşer saçlarına ama, goncaları, özenle açtığı gülleri gülümser. *Nakış nakış işlediği mermerler Taçmahal'den daha çok ilgi çeker. Bir Sultanahmed gibi yurdun sernalarında dalgalanır. Bir Kızkulesi gibi deryaların üstünde yer alır.* Karda, kışta, soğukta, sıcakta, akla gelebilecek en zor şartlarda belki bir dağ yamacındaki tek odalı sınıflarda yetiştirir leylakları, geleceğin güllerini elleriyle derer; kırmızı, sarı, beyaz... Kardelenleri, dağ çiçeklerini toplar; onlarla ağlar; onlarla güler, onlarla yaşar Hatta son nefesinde "Mezarımın başına kardelenleri serpin dağ çiçeklerini isterim." diye feryad, figan eder. İşte bu figan, bu içleniştir ki, biri on eder, yirmi eder, milyon eder. Evet bu zihniyettir kuru toprağın su bulması gibi vatanını var eden. Bu vatan bu vefakar öğretmenler, bu sanatkar edasıyla, elindekini işleyen öğretmenlerin omuzlarında yükselecektir.

Öğretmenler hep verendir ama hiç istemeyendir. Hep sevendir ama nefret nedir bilmeyendir Kalbi kan ağlasa da gülerdir. Yüreği lime lime olsa da öğrencisinin dertleriyle dertlenendir.

Herhalde öldüğü zaman yavrularına dinlemeleri için bırakacağı vasiyette şu olur:

Kabrimin başına kır çiçekleri isterim

Verin leylaklarımı güllerimi verin,

Kardelenleri elmaslar gibi serpiştirin.

Ben yok olmak değil, binlerle yaşamak isterim

İnsanımızın Aynası

TÜRKÜLER

Erdoğan Muratoğlu

Türkülerde Hüznümüz Allah'adır bizim

Fethi Gemuhluoğlu

Türküler, hayata merhaba diyen insanın iç coşkunluğunu yansıtır. Biz türkülerde toplumsal hayatımızın dokusunu oluşturan iç dengeleri buluruz. Onlar olmadan, bize ulaşan kültürel mirasımızı anlamamız ve değerlendirmemiz mümkün olmaz.

Türküler acısıyla, sevinciyle bu milletin hikâyesini anlatır bize. Hangi millet tarih süreci içinde Türkler kadar türkülerle (şirle) iç içe olmuştur bilmem... Sanatçılarımız türkülerini içli okumuşlar, defalarca yinelenmelerine karşın, yine de canlılıklarını korumuşlardır.

Türküler kâh halkın ortak ürünü olmuş, kâh bir ozanın ürünü olmuştur. Her biri insanın gönül telini harekete geçiren bir şaheserdir. Türkü ve saz, ayrılmaz bir birliktelik oluşturmuş, insanoğlunun duyarlılığını yakalamıştır. Öyle anlar olmuştur ki, yakılan bir türkü, en taş kalpli sandığımız kişiyi bile can damarından vurmuş, hüngür hüngür ağlatmıştır.

Sözü, İzmit Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları arasında çıkan Bekir Karadeniz'e ait "Elâ Gözlüm: Bir Demet Türküdür – İzmit - 1" adlı esere getirmek istiyorum. İzmit Büyük Şehir Belediyesi'ni, şehir kültürünü geliştirmek amacıyla bu denli oylumlu bir çalışmayı yayınlaması kaybolmaya yüz tutmuş türkülerimizi yazılı bir kaynak haline getirmesi dolayısıyla tebrik eder, bu yöndeki çalışmalarının devamını dilerim.

Bekir Karadeniz'i ise, türkü ve şarkıların pop, arabesk vb. şeylere fedâ edildiği ve bize ait olan değerlerin teker teker belleklerimizden silindiği, dünya çapındaki farklı kültür ve yaşam biçimlerinin yok edildiği bir dönemde bin bir meşakkatle ve sabırla yaptığı bu güzel çalışma dolayısıyla tebrik eder, bir an önce eserin ikinci cildinin de yayınlanmasını temenni ederim.

Hey dostlar! Bu dem, türkü demidir; gelin hep beraber türküler çığıralım.

•

Bekir Karadeniz:

"Ela Gözlüm: Bir Demet Türküdür İzmit-1"

İzmit Büyükşehir Belediyesi Yayınları,

İZMİT-1997, 1. Baskı, Büyük boy, 673 sayfa.

İzlenimler

I. Yaprak

koparmışlar beni
sonbahar göğünden
yönsüzüm dört dönerim
altın bahçelerde
ve andığım hep
zümrüt günlerimdir artık

II. Akşam

hüznünü döker ufka akşam
yeşil serviler kararır
mavi deniz küser

usulca gelir yalnızlık
kurulur can (otağ) ımıza
yaşamaya başlar bizi

artık her soluklanma
bir alevdir damarlarımızda

III. Şiir

ay gece ve gözlerin, bir az içinde
tanbur sesleri, yalnızlık biçimleri, fısıltılı sözler
efsunlu çıkmazlar, göklere misafir yıldızlar
başında, ekmek taşıyan kadınlar
ay gece ve gözlerin, tanımlanmamış bir yazgı içinde

Adnan Şerifoğlu

LUDWIG WITTGENSTEIN VE FELSEFESİ

Metin PAY

Immanuel Kant (1724-1804) felsefe tarihinde bir dönüm noktasıdır. Kant'tan sonra artık klasik manada felsefe yapmak mümkün olmamıştır. O, bilginin imkanı araştırmış ve metafizik mümkün değildir, sonuca ulaşmıştır. Bu sonuç felsefeyi temelden sarsmıştır.

Kant'tan sonra büyük sistemli filozoflardan çok, değişik düşünce ekolleri ve bu ekoller içindeki ekollerden söz edilebilir. İşte bu düşünce ekollerinden biri de Analitik Felsefe ve Wittgenstein Felsefesi üzerinde duracağız.

a- Analitik Felsefe

Aslında Yeni pozitivizm (neo-positivism) veya mantıkçı Povitizm (Logical Positivism) olarak ortaya çıkan, ancak "Povitizm" terimini yeterli bulmayarak "modern deneycilik", "mantıksal deneycilik", "bilimsel deneycilik", "bilimsel felsefe", "analitik felsefe" nitelendirmelerine konu olan pozitivizmin çağdaş şekillerinden biridir. Başta Amerika ve İngiltere olmak üzere İskandinav ülkelerinde yaygınlık kazanmış dil çözümlemelerine dayalı felsefe yöntemini geliştiren ve felsefenin görevini mantıksal dil çözümlemeleriyle sınırlayan felsefe akımlarının tümüne "Analitik Felsefe" denir.

Analitik Felsefe anlayışına göre felsefenin görevi, geleneksel felsefi sorunların içeriğini dil analiziyle açıklamaktır. Bu

bakımdan analiz sırasında tüm felsefi sorunlar ya aldatıcı, ya da tek tek bilimlerin alanına girdikleri için onlarca çözülebilecek sorunlar olarak görülür.

1930'larda mantıkçı pozitivizm ve özellikle Viyana Çevresi'nin Fizikalist sisteminden ayrılan analitik felsefe 1950'lerde hakim pozitivizm akımı durumuna gelmiştir. Analitik felsefe, yöntem anlayışı bakımından iki tutumu kendi içine barındırır.

Birincisi, biçimsel mantığa yönelik Viyana Çevresinin anlayışını paylaşan dar anlamında çözümleyici felsefedir. Rudolf Carnap, Nelson Goodman, Willard Van Orman Quine, A. Pap gibi filozoflar bu anlayışı savunurlar.

İkincisi, Oxford Okulu'ndan kaynaklanan, özellikle de Ludwig Wittenstein'den etkiler taşıyan dilbilimsel çözümleme felsefesidir.

J. Wisdom, John Langshaw Austin, Gilbert Ryle bu anlayışın temsilcileridir.

Çağdaş analitik felsefe, diyalektiğe olduğu kadar maddeciliğe de karşıdır. Bunun yanında tümeller konusunun tartışılmasında Platonculuğa (A. Pap gibi) olduğu kadar Nominalizme (Goodman Quine) de eğilim gösterirler. Ayrıca bilim ile dünya görüşü arasında kesin bir ayrımı öngörürler. Analitik felsefeye göre, felsefi sorunlar ya karmaşık, veya bulanık mantıksal çıkarımlar dolayısıyla, ya da değişik anlamlarla o anlamları ifade eden

kelimelerin birbirine karıştırılması nedeniyle meydana çıkmaktadır. Bu türden sorunlardan kurtulmak; a) Anlamalı çıkarımların ideal mantıksal modellerinin kurulması. b) Dilbilimsel analizle, mümkün olur.

Fakat analitik felsefe, kavram ile kelimeyi özdeşleştirmek ve yapay bir dil anlayışına bağlanmak suretiyle önemli bir yanlışlığa düşer. Yine gündelik bir dil kavramları da belirsizlikten kurtulamamaktadır. Nitekim bazıları analitik'in mutlak felsefesi öngörüsüzlüğe dayanması şartının istenilmeyeceğini kabul etmek durumunda kalmışlardır. Bu bakımdan, temel de metafiziği reddetmelerine rağmen, ister istemez ona belli bir varlık hakkının tanınması gerektiğini itiraf etmek zorunda kalmışlardır.

Mesela G. Ryle Psişe (ruh) ile ilgili sözcüklerinde analizinde davranışçı bir tutuma ulaşırken, felsefeye uğraşmayı öznenin ruhsal bir rahatsızlığı şeklinde gören J. Wisdom, dilbilimsel analizi Freud'un psikanaliziyle uzlaştırmaya yönelmiştir. Öte yandan analitik felsefenin felsefi dünya görüşüne ait sorunları düşünce alanından uzaklaştırma çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

ABD'deki " Genel semantik," dilbilimsel analiz felsefesine sıkı bir şekilde bağlıdır. Genel semantikçiler. dil çözümlemesini herşeyden önce toplumsal olayların açıklama aracı olarak değerlendirirler.

Felsefe araştırmalarının konusu ise, reel veya ideal nesnelere veya olaylar değil, bilimsel olan önerme ve kavramlardır. Bu nedenle mantık ve bilgi teorisi sorunları yanında mantıksal dil analizlerini de temel olarak alanlar görülmüştür. Mantıksal doğruluklar, her olabilir evrende geçerli olan, doğru önermeleri oluştururlar. Dilsel çalışmalar alanında ağırlık günlük dilin çözümlenmesine verdiği gibi (Wittgenstein ve taraftarları gibi), bazen de günlük dil mantıksal yetersizliği dolayısıyla bir yana bırakılıp onun yerine yapma bir dil sistemi, yani kesin kurallara göre kurulmuş bir

yapma konmaya çalışılır (Camap'da olduğu gibi).

Bunun gibi toplumsal çatışmaların da kendi nedenlerinin günlük dildeki bazı yetersizliklerden. kelimelerin birçok anlamlara gelmelerinden ve bunun doğurduğu "yanlış anlamlar" dan kaynaklandığını ileri sürerler.

Analitik felsefenin temsilcilerinin modern mantığı geniş ölçüde kullanmaları mantık ve matematik araştırmalarının önem kazanmasına neden olmuştur. Onlara göre felsefi bir gerçeklik bilgisi olmadığına göre, felsefe araştırmaları mantık, bilgi veya bilim teorisi ve temel araştırmalar ile sınırlandırılmalıdır. Yani felsefe kendisini, bilimlerin sultanı olma iddiası yerine, bilimsel bilginin hizmetçisi, yardımcısı olarak görmelidir.

b- Wittgenstein'in Hayatı ve eserleri

26 Nisan 1889'da Viyana'da bir çelik üreticisinin oğlu olarak doğdu. Çok yetenekli sekiz kardeşin en küçüğüydü. On dört yaşına kadar Berlin'de iki yıl makine mühendisliği öğrenimi gördü. Daha sonra mantığa ve felsefeye yönelen Wittgenstein Birinci Dünya Savaşı'nda Avusturya ordusuna yazıldı. Savaş boyunca mantık ve felsefe notları tuttu.

1919'da toplum hayatına döndükten sonra babasından kalan mirası dağıttı. Çok sade ve tutumlu hayat biçimini benimsedi. Öğretmenlik ve bahçıvan yardımcılığı yaptı. Müzikle ilgilendi. 1912'de kendisi de bir mantıkçı pozitivist olan hocası ve arkadaşı Bertrand Russell ile Cambridge Trinity College'de öğrenim üyesi oldu. Tractatus ile felsefeye yapabileceği katkıları tükettiğini Wittgenstein 1929'da ani bir karar ile yeniden felsefeye yöneldi.

1939 yılında Cambridge Üniversitesi'nde felsefe kürsüsüne atandı. Hitler'in Avusturya'yı işgal etmesinden sonra İngiliz vatandaşlığına geçti. 1944 sonbaharın da kanser olduğu anlaşıldı.

29 Nisan 1951'de Cambridge'de ölen Wittgenstein geride şu eserlerini bıraktı:

1- Tractus Logico-Philosophicus (1922):

Wittgenstein'in en önemli eseridir. Bu eser Dr. Oruç Aruoba tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve Yapı kredi Yayınları arasında Almanca aslıyla birlikte basılmıştır. (İstanbul 1996)

2- Philosophische Untersuchungen (1953; Philosophical Investigations-Felsefi Araştırmalar)

3- The Blue and Brown Books (1958; Mavi ve Kahverengi kitaplar)

4- Tagebücher 1914-16 (1961; Günlükler)

5- Zettel (1967; Notlar)

6- Philosophische Grammatik (1969; Felsefi Araştırmalar)

7- Über Gewissheit (1970; Kesinlik Üzerine)

8- Ahlâk Üzerine Bir Konuşma (1930)

ÖĞRETMENDEN ÖĞRENCİYE ÖĞÜTLER

Av. Hüseyin Öğütçen

Sevgili öğrenciler !

“İlim rütbesi rütbelerin en üstünüdür.” Ancak bilmelisiniz ki ilim den maksat sadece kuru bilgi değildir. Okullar, size sadece kuru bilgi vermek için var değildir. O müesseseler aynı zamanda sizlere insani ve milli duyguların öğretildiği, kazandırıldığı birer eğitim kurumu olmak durumundadırlar.

Cahillik kadar insan, tehlikelerle karşı karşıya bırakan, insani değerlerden uzaklaştıran, dirliği, düzeni bozan bir unsur gösteremezsiniz. İlimde ilerleyen bireyler ve milletler, onur kazanmış ve yükselmişlerdir. Onurunuzu kurtarmak, yükselmek için ilim sahibi olmak zorundasınız.

Kainatın tamamı bir ilim hazinesidir. Bu hazinenin sırlarına vakıf olduğça hayatın gerçeğini ve anlamını, Allah ile kul arasındaki ilişkiyi o nisbette daha iyi anlamış olursunuz. İlimin vatanı ve milleti yoktur, nerede bulunursa alınır. “İlim Çin’de bile olsa alınır” hadisinin anlamı çok uzaklarda bile olsa, uzayda bile olsa, ilme ulaşma çabası içinde olunuz demektir.

Hayatta başarılı olmanız için sahip olmanız gereken ilk şey; bir amaca hedefe sahip olmaktır. “Aradığını bilmeyen, bulduğunu da anlamaz” demişlerdir. Gerçektende bu hayatta ne aradığınızı bilmezseniz bulduğunuzu nasıl anlayacaksınız. Hedefinizi tam tutturabilmeniz için, önce o hedefe kilitlenmeniz gerekir. İnsani ve milli değerlerle bezenmiş vatana, millete ve tüm insanlığa hayırlı bir kişi olmayı hedef olarak seçtiğiniz taktirde mutluluğa ve başarıya giden yola girmişsiniz demektir. Bu hedef size azim ve kararlılık getirecek, arkasından da çalışkanlık ve öğrenmek gelecektir.

Bizim görevimiz Hz. Ali (k.v)’nin buyurduğu gibi Sizleri yaşadığınız şu zamanın şartlarından da öte, geleceğin bilimsel ve teknolojik gelişmelerine göre, çevreyi- tabii düzeni (ekolojik dengeyi) bozmadan yönlendirmek ve yetiştirmektir.

Sevgili öğrenciler

Biliniz ki; şu hayat denilen yolda Bir çok tehlikeli geçitler, yol kesen düşmanlarla karşılaşabileceksiniz. Gerçi bunlara yalnız siz değil hayat yolunun her yolcusu rastlayabilir. Fakat bu düşmanlar sizi gibi hayatın henüz eşiğinde baharında olan tecrübesiz masumlara musallat olmayı pek severler, Sizin bunlarla pençeleşecek ve o tehlikeli düşmanları alt edebilecek savunma mekanizmalarınız (silahınız) yok değildir. Yeter ki siz kendinizi neyle ve nasıl savunacağınızı bilersiniz.

Sizi başarıdan ve hayatta mutlu olmaktan alıkoyacak pek çok zararlılar düşmanlara var ise de özellikle ilk düşmanınız tembelliktir. Bunun yanında kötü arkadaş, kötü örnekler, kötü çevre de önemli düşmanlarınız arasındadır. Bunlar sizi başarıdan ve mutluluktan uzaklaştıracaktır. Diyorum ki bunlara karşı en önemli silahınız imanınız ve iradeli olmanızdır. Gevşekliğin, havailiğin, hoppalığın, türlü şekilleriyle adına tembellik dediğimiz sefalet şeytanının yıldığı, yılgınlık gösterdiği en büyük silah; imanınızda kararlılık ve irade gücüdür. Kısacası iradenizi iyi işlere, çalışkanlığa, iyi arkadaşla, güzel örneklere yönlendirebiliyorsanız, Allah karşısında kulluğunuzun idrakini ilimde derinleşerek geliştirebiliyorsanız meselenin büyük kısmı çözülmüş demektir.

Bakınız, insan öyle bir varlıktır ki; evrende bulunan tüm varlıkların en adisi olabileceği

gibi en şerefli de olmaya namzet bir varlıktır. Bilinçli olarak yalan söylemeyi, sahtekarlığı, hırsızlığı, dolandırıcılığı ve daha nice kötü işleri sadece insan denen varlık yapabilir. Ama öte yandan insan iradesini ve aklını kullanarak meleklerden de üstün bir varlık olabilir. Lütfen kendinizi heba etmeyin. Şerefimizi koruyun üzerinize kötülük pisliğini sıçratmayın.

Kendi kendinizi sakın hor görmeyim, hedefinizin büyük olduğunu asla unutmayın. Ecdadınızda sizin için fazlasıyla güzel örnekler var, dönüp bir bakıverin. Oniki yüzyıl önce Halife Harun Reşid, Fransız kralı Şarlman'a hediye olarak bir çalar saat gönderdiği vakit, Şarlman, eline aldığı saatin çalmasıyla birlikte "bunun içinde şeytan var" diyerek fırlatıp atmıştı. Bugünkü matematiğin temelini oluşturan sıfırlı ondalık sistemi Müslümanlar bulmuştu.

Ama ne yazık ki yıllar sonra o heyecan ve şevki, o iman coşkusunu yitiren Müslümanlar, ezilen ve horlanan insanlar durumuna düştü. Bu yüzyılın başlarında İstanbul'a zenginlerin Avrupa'dan çocukları için getirmeye başladığı

bisikletleri gören cahil insanların, iki tekerlek üstünde nasıl oluyor da durabiliyor diye bisiklete Şeytan Arabası demek durumunda kaldılar. Şarlman gibi.

Tekrar o güzellikleri elde edebilmek, asırlar üstü örnek bir medeniyetin temsilcileri olmak istiyorsak, hamasi nutukları bırakıp "iş" yapmak durumunda olduğumuzu "hem nalına hem mihına" vurmak gerektiğini, Müslümanın kılıcının hakkı teslim etmek ve adaletli olmak noktasında "çift taraflı" kestiğini bilmek zorundayız.

Okulların kuru bilgi üreten ve bunu pazarlayan, hele hele makinalaşmış insan yetiştiren bir fabrika gibi düşünülmemiş gerektiğini bilmek zorundayız eğitimin, terbiye sözcüğü ile eş anlamlı olduğunu hiçbir zaman unutmayınız. Yunus Emre'nin sözlerini hatırlayalım: *ilim ilim bilmektir./ ilim kendin bilmektir / sen kendin bilmezsen / bu nice okumaktır. /*

Sevgili gençler, eğitim kurumlarını size en iyi şekliyle sunamadığımızın bilincindeyiz. Hatta o kurumları bilerek veya bilmeyerek tahrip eden büyükleriniz de olabilir.

Ama biz size güveniyor ve inanıyoruz.

SİTEMKÂRLIK MAKAMINDA

Selman Metinoğlu

Çevremize bir çember çizdik. Üç yüz yıldır hapsindeyiz. Kelepçesini seven mahkum sazı hak etmiştir. Parmaklıkları kaldırsak ta hep aramızda kalacaklar. Parmakları kaldırmazsak onlar bizi ortadan kaldıracaklar.

Ben bir ademim. Kendi koyduğum sınıra mahkum mu olmalıyım? Felek insanı insana mahpus eyledi. Düşünceyi verdiler âdete kurban. Kusura bakma kardeşim İsmail, artık ben duramam.

Bu ne kaderdir ki en yakınımıza en ırak uzaklıklar gömülmüş. Çıkarsak bir başka yalnızlık daha çıkarabiliriz. Sıklaştıkça azalan, çoğaldıkça küçülen, küçüldükçe yoğunlaşan, yoğunlaşma ve kendi sınırlarını aşan, sonsuzlaşan bir duygu küpü. Oksijen tüpü kitap çadırları boyunca uzanır gider bellek ötesine.

Hayatın raconu bu koçum. Basite indirgemek! Hem de hep bir adım sonrakine. Bir gün bile bir ulvi müntehire şapka çıkarma cesaretine sahip olamayacaksınız. İçine girene dek etrafında dolaşacaksınız mezarların bir ömür. Değil mi ki provasız ölüm bile dar gelir. Sonra sonbahar gelir ve kara bir eylül gibi ümüğünüze çöker. Bu yağmurdu iflahımızı söker.

Siz virgüllerle dolaşmayı seversiniz ey insanlar ama nokta peşinizi bırakmayacaktır. Ve imlaya dikkat etmeseniz de sizin için açılan parantez çarçabuk kapatılacaktır. Vaktimiz kalmadı demeye bile vaktiniz kalmayacaktır.

Gel ey ölüm ve kalplerimizi Coper testine tabi tut. Destiyi kıranın suyu çıksın. Yakışıklı bir ceset ölümü bile gölgeleyebilir. Ve gölge boyu filizlenir aşk.

Sizin gözleriniz göz değil, otuz kıratlık elmadır. Sizce en iyi tas ağzına kadar dol bir taktır.

Velhasıl

Beğenmediğimiz ta kendimiziz.

Birde kendimizden vazgeçemediğimiziz.

Onlar için korku yoktur, Onlar hüzünlenmeyecekler de ...

Ahenk

Emin Sarac Hocaefendi anlatıyor:

1958'in sonunda Mısır'dan İstanbul'a döndüğümde İskenderpaşa'da Okumuşadam sokağında oturuyordum. İskenderpaşa Camiine gitmeye başladım. Ve gördüm ki; caminin mihrabını dolduran; yüzü nur saçan, lisanı hikmetler neşreden bir zat-ı muhterem, imam efendi. Öyle ibadet ve taatte; gayet vakuranî ve haşihane bir ibadet tarzı var. (Sonra çok daha yakın olduk ve bu yıllar boyu devam etti.) Kendisinde evliyaullah'ın, velilerin, salihlerin alametinden olan bir hâl var ki; her görüşümde Allah'ı ve ahireti hatırlamak gibi bir hususiyeti o zatda bulmuştum. O ahlak-ı fazıla sahip, muhterem, faziletli bir şahsiyet-i mücesseme idi. İmam-ı Birgivi'nin (Alime layık olan, münasip olan ahlak-ı Muhammedî'dir) sözünde ki vastıf onda görülüyordu. Allah u tealanın sevdiği bir zat olduğunun bir delili de şudur ki bu zatı herkes severdi. Bu zat her mümini sever her mümin de bu zatı severdi.

Sair Erdem Bayazıt ise şunları söyledi:

Efendi hazretlerinin sohbetleri ve sohbetlerinden meydana gelen eserleri tümüyle bizi kuşatan bir hava gibidir. Cemiyetin çürüme noktalarını, hastalığı meydana getiren sebebi ve bundan kurtulma yollarını ısrarla göstermiştir.

Ali Ulvî Kurucu:

"İlmiyle, irfanıyla, takvasıyla manevi kemaliyle bir ahlak abidesi, örnek insan idi. En çok gönlümü mest eden tarafları tevazuu idi. Hocaefendi'nin meclisine sohbetine girdiğinizde sanki gül bahçesine girer gibiydiniz. En çok tesir eden hali, hayatta sünnetleri ihya etmek, yani hâl ve hareketlerini efendimize uydurmaktır. Sanki Rasulullah'ı görüyor da o nasıl hareket ediyorsa öyle hareket ediyordu." diyor.

Prof. Dr. Osman Öztürk:

Hocaefendi deyince ilk tedaim, mütebessim ve nuranî bir çehre, mütevazı fakat heybetli bir şahsiyet.

Ve otuz sene evvel, cami hutbesinde sanayiden ve kalkınmadan bahseden camii imam hatibi... Kişilerde kemal durup dururken oluşmaz. Tevazuda zirveye tırmananlar kemalde de zirveyi yakalamış olurlar. Hocaefendi rahmetullahi aleyhin ağarmış sakalı ve şeyh sıfatıyla verdiği vaaz ve hutbelerinde, Müslümanları dünya hakimiyetine teşvik edici irşatları, o günün siyasilerinden bile duymadığınız milli

sanayi ve kalkınma hamlesine ait sözleri cami ve tekmeden duymak bizler için fevkalade calib-i dikkat idi. Cumhuriyet sonrasında ilk diplomalı dindarları merhumun mutedil ikliminde cemaatleştiler ve kadrolaştılar. Sonra da üstadın dünyanın direksiyonuna Müslümanların sahip olmasına müteveccih irşadları ile sanayide ve siyasette “biz de varız” ı gerçekleştirmiş oldular.

O, 1897 yılında Bursa’da dünyaya geldi. Babası ehl-i beyt’ten bir Seyyid, Kafkas göçmeni İbrahim efendi, annesi Sabire Hatun’dur. Oruç bey iptidaisinde başlayan tahsil hayatına Bursa Sanayi-i Nefise Mektebi’nde devam eder. Tahsil yıllarında arıcılık ve ipekçilik ile uğraşır. 18 yaşında askere gider. 1. Dünya savaşı yıllarıdır. 3 yıl boyunca Suriye cephesinde askerlik yapar. İstanbul’a döner. İstanbul’da 25 kıta 30.şubede yazıcı olarak 3 yıl daha askerlik vazifesine devam eder. Böylece 6 yıl boyunca askerlik yapmıştır.

Askerlik sonrası İstanbul’a yerleşir ve ilim hayatına devam eder. Bir çok hocadan dersler okumuş ve icazet almıştır. 27 yaşına kadar süren eğitim hayatında Fatih, Bayazıt ve Ayasofya medreselerinde derslere katılır. 27 yaşından 1952 yılına kadar süren imamlik görevi hayatının ikinci bölümünü meydana getirir. Bursa Üftade Camii’nde 6 yıl kadar süren imamlığı bu dönemdedir.

Hayatının üçüncü dönemi ise 1952 yılında Abdülaziz efendinin vefatıyla Gümüşhanevî dergahı postnîşîn’i olmasıyla başlar. Fatih Ümmügülsüm Camii’nde ve 1958 yılında İskenderpaşa Camiine tayin olunur. Vefatına kadar burada kalır.

13.Kasım.1980 günü dar-ı bekâya irtihal etti. Cenaze namazı İstanbul’da kalabalık

bir iştirakçi tarafından kılınırken, Mekke, Kuveyt ve daha başka İslam ülkelerinde de gıyabi olarak kılındı.

Issız ve sonsuz çöllerde yolculuk etmek zorunda kalanların; karanlık gecelerde, kendilerini bekleyen bin bir tehlikenin yanı sıra kaybolup gidecekleri yanlış yollara sapsalardan koruyacak tek şey gökyüzündeki parlak ve sabit yıldızlardır. O yıldızlar rahmet ve merhametle oraya koyulur. Ve insanların başlarını ayak uçlarından kaldırıp gözlerini ufuklara dikmeleri beklenir. Ufuklara bakan gözler mutlaka ufuk insanları, karanlık zamanlarda doğruyu, güzeli, iyiyi gösteren, işaret eden parlak yıldızları fark eder.

O’nun için söylenecek daha çok şey olacak. Ancak;

Prof Ersin Gürdoğan’ın O’nu anlatan kitabındaki [GÖRÜNMEYEN ÜNİVERSİTE] şu cümleler bir çok şey ifade etmekte: “*Günlük hayat içinde bizler gibi yaşayan, karşılaştığımız sorunlarla karşılaşan, ancak tutum ve davranışlarıyla büyük zenginliği sergileyen Hocaefendi yorulma bilmez çalışmalarıyla görünmeyen bir üniversite idi.*”

Gölgesinin düştüğü yakın zamanlarda yaşamış olmak bile büyük saadet.

ÇOCUKLARA ÖĞÜTLER

Reha AŞIK

Günümüzden yaklaşık 150 yıl kadar önce kaleme aldığı bu risalesinde Ethem İbrahim Paşa, bütün çocukların şahsında biricik oğlu İsmail’e insanın vücut yapısı ve toplum içi ilişkiler konusunda çeşitli nasihatler verir.

1818-1893 arasında yaşayan Paşa, eğitim amacıyla Fransa’ya gönderilmiş, Paris Maden Okulunu tamamlamış, çeşitli maden havzalarında çalışmıştır. Encümen-i Daniş ve Tanzimat Meclisi üyelikleri yapmış, Şura-yı Devlet reisliğinde bulunmuştur. Çeşitli nazırlıklardan sonra Mithat Paşa’nın yerine Sadrazamlığa getirilmiştir.

Kısaca *Nesayihü’l Etfal* diye anacağımız eser otuz dersten ve her evde bulunması gereken bir ilaç listesinden oluşur. Her derste ayrı bir konu ele alınır.

Paşa’ya göre her işin başı sağlıktır. O olmadan insan hiçbir işini tam olarak yapamaz. “*Ey oğul sabah olup kalktığında önce elini, yüzünü yıka; hem yüzün serinler; hem uykunun ağırlığı gidip kendine gelirsin*” der.

İnsanın dünyaya gelmesindeki gayelerden biri de “*çalışmak, ürünüyle geçinmek ve yeryüzünü bayındır kılmak*” içindir Üstelik “*okuyup yazmaya çalışan, bilgi öğrenen iki dünyada da beğeni kazanır.*”

Paşa dünya hayatında önemli bir yer tutan çalışma konusunu ise güzel teşbihlerle anlatır. “*Dağlarda kendiliğinden büyüyen meyveli ağaç eğri büğrü çalıya benzer. Dalları sağa sola sarkar. Meyvesi ufak ve tatsız olur. Bahçelerde yetiştirilen ağaç ise yakışıklı olur. Bilinç tadı, onun meyvesinde bulunur.*”

Kitabının bir başka dersinde “*Kart ağaç eğilmez. Taze fidan istediğin yana döner.*” diyen Ethem İbrahim Paşa, çocukların eğitiminin ne denli önemli olduğunu özetle anlatmaya çalışır.

İnsan hayatında önemli bir davranış bozukluğu da yalancılıktır. O, bu konuyla ilgili olarak biricik oğluna şunları söyler: “*Yalanı meydana çıkan kişi halk içinde alçalır. Ey oğul, bu sebeple şakayla bile yalan söylemekten kaçınmak gerek. Çünkü bir kez ismin yalancı çıktıktan sonra doğru söyleyen de kimse inanmaz.*”

Paşa’nın öğütleri arasında bazen tıbbi bilgileri, bazen kulaktan dolma tıbbi bilgileri içeren ifadeler de vardır. Mesela güneş çarpması ve yemek konularında şunları söyler oğluna: “*...ancak öğlen ve ikindi zamanları güneşte durma, savul. İnsanın başını güneş kapar; yatağa düşer. Açık başla güneşe çıkıp Tanrının yaptığı binayı yıkma. Güneş başını kapanda başına sirkeli bez koy. Sirke ya da nişadır ruhu kokla. Limonata veya demirhindi şerbeti iç.. Mide sindirime çalışırken içilen su sindirimi geciktirip mide bozukluklarına sebep olur. Hasta olmamak istersen mideye hararet veren içkilerle başa vuran içeceklerden uzak ol.*”

Bazen onun öğütleri arasında uzun hayat mücadelesinden arta kalan tecrübe dolu sözleri de bulabiliriz. Mesela: “*Nefsin zorunlu isteklerini esirgeyerek mal biriktirmeye çalışmak büyük yanlıştır. Kur’an’da: ‘Yiyiniz, içiniz, savurgan olmayınız’ buyrulmuştur.*” Cümleleri bu yargımıza örnektir.

Çocuklar için oyun, hayatın vazgeçilmez unsurlarındandır Paşa, bunu bilir ve bu konuyla ilgili İsmail'e şu öğütleri verir. Der ki: *“Uslu desinler diye pek sakin olma. Biraz çalış, biraz oyna. Dersine çalış, tekrar et. İleriye bakıp geriyi unutma.”* Şurası da bir gerçek ki oyuna dalan çocuklar terleyebilir. O zaman da Paşa, *“Çok oynayıp terleme. Terlersen gömlek değiştir.”* diyerek oğlunu uyarır.

Aslında hayatın önemli bir özelliği doğruluktur. *“Doğruluk gibi bir şey yoktur.”* der Paşa, ve devam eder *“suçun bile olsa doğru söyle, özür dile. Allah'tan kork, doğru iş yap. Sözünü düşünerek söyle. Kendin için istemediğini başkası için de söyleme.”*

Ethem İbrahim Paşa'nın Nesayihü'l Etfal adlı bu kitabında yukarıda çok kısa bir şekilde özetlemeğe çalıştığımız konuların dışında ateşten yararlanma adabı, göz hastalıkları, çiçek ve kızamık hastalıkları hakkında da bilgiler sunulmuştur.¹

•

⁽¹⁾ Kültür Bakanlığı, Çocuk-Edebiyat Dizisi.1993

Gülüm

*Varsın yıkılsın üstüme dağlar
Varsın oynasın yer yerinden
Varsın sensizliği yudumlasın şehirler
Varsın damarlarında akacak kanın
Kalmasın
Korku yok, son ölümse ölüm*

*Aksa da gözünden kanlı yaşlar
Tanımasa da aynalar seni senden
Bilsinler dirilişimiz ölümle başlar
Olsa da kefenin kundağından
Rahat uyu ve gülümse gülüm !...*

*Sessizliğin sesimiz olsun
Kanımızı kanın bil, canımızı canın
Özün özümüz, sözün sözümüz olsun
Yolcusuyuz ötelere ötesi yolunun
Rahat uyu ve gülümse gülüm
Korku yok sonu ölümse ölüm !...*

*Yokluğun varlığımız olsun
Rahat uyu ve gülümse gülüm*

Gülümse...

Fatma Aydın

Yağmur ve Güneş'in Çocukları

Ey büyük şehirlerin yüce çocuğu;
Saçların, pırıl pırıl
Ceketin atlastan
Ayakkabıların yılan derisinden
Elinde çeşit çeşit oyuncaklar
Önünde arabalar büyük vapurlar
Yaşın küçük ama sen neler görmüşsün
Köprüler, büyük büyük evler, çeşit çeşit
yemekler
Ben ise küçük bir köyün yoksul çocuğuyum
Üstümde atlas yoktur çuval vardır
Ayaklarımda deri yoktur lastik vardır
Elimde oyuncak yoktur sopa vardır
Önümde arabalar yoktur,
koyunlar kuzular vardır
Ama benim
Yemyeşil ovam
Upuzun yollarım
Berrak derelerim
Ve uçurtmam vardır
Rengarenk olan uçurtmam
Tellere takılmaz
Önüme arabalar çıkmaz
İçim daralmaz
Ey büyük şehirlerin yüce çocuğu
Sen ip atlayamazsın dar sokaklarda
Çelik çomak oynayamazsın, paylaşamazsın
ekmeğini
Köy ve peynir kokan arkadaşlarıyla
Ama ben paylaşabilirim;
Ekmeğimi sevincimi
İstersen sen de bırak gel o koca şehri
Sana da yer açarız
Bu dağlarda, kırlarda
Oyun oynadığımız ovalarda, çağlayanlarda
Köy çocuklarının yanında

Zeynep Öztürk

Ey Müezzin ! Yenile Çağrını

Soğuk bir kış günüydü
Zaman durmuştu ve mekan donmuştu
Ajanslar yıkıldığını haber veriyordu duvarların
Zorlu diktatörlerin
Müezzin evrensel çağrısını yineliyordu
Seni gördüm kızkardeşim
Üşümüştü ellerinle titriyordun
Yüzyılın son zorbalara inat
Bir eylem kuruyordu
Son kez yineliyordu çağrısını müezzin
Kumrular hüznün dalgalarında kanat çırpıyordu
Gördüm seni gözlüyordu ulu önder -----
Ruhaniyetiyle üzerine tül gibi titriyordun
Sessizliğin dili ile haykırıyordun
İffet örtüne sımsıkı bürünmüş ağlıyordun
Selsebil olsun gözyaşların ey!
Ülkemi yeniden onuruna çağırın Sümeyra diyordum
“Gözyaşlarımı gözden gizli siliyordun”
Şimdi ağlıyordum ve diyordum
Ey müezzin Çağrını yenile
Çağrın çınlasın kulaklarında sağır sultanların
Çözölsün lal-u ekbem olmuş dillerimiz
Yıllar var ki
Gözyaşımızı gözden gizli silmişiz
Boğölsün sularında Tiranlar
Ey müezzin! Yenile çağrını
Yıkölsün utanç duvarları yeryüzünün
Gökyüzü rahmet sularını salsın üstümüze
Süreka, ey Süreka çatlayacak koşturduğun at
Bir eylem kuruyoruz bir sütun örüyoruz
Çağın son zorbalara inat
Ve ey müezzin yenile, yenile çağrını!
Kapat bu cehennem çağrını yeni bir çağ aç
Geç kalma ey müezzin
Kentın ufuklarında tuğu görünüyor ulu önderin
Ey zaman, ey koca ihtiyar
Yüzyıllar oldu sil gözyaşlarını Yakup’un
Dağ, dağ olmuştur yüreklerde Yusuf özlemi
Ey müezzin, yenile çağrını!
Kapat bu cehennem çağrını, yeni bir çağ aç

Mustafa Şahin

ANI

Yusuf Çetinkaya

*Çocuklar bilirim ülkeme dair
Dilleri bala, gözleri yıldızlara benzeyen
Bayrak gibi aziz
Ve çiçekler kadar narin
Kınalı ellerini bayrak yapan
Çocuklar bilirim*

Öğretmenliğimin üçüncü yılıydı.

Orta Anadolu'nun bir bozkır köyündeydim. Yazın sarı, kışın beyaz olurdu burası. Kar düştümü aylarca kalkmak bilmez, bahara çok geç erişirdik. Dokuz yüz elli metreydi denizden yüksekliği, köyümüzün. Bozkırın masmavi gökyüzü sonsuzluğunda ve derinliğinde gönülleri olan insanlar diyarı Anadolumuz'un çaresiz ve yitik köylerinden bir köydü işte.

Bu yoksul köyün tavanı ahşap duvarları kerpiçten bir de ortaokulu vardı. Kar erimeye yüz tuttu mu ahşabın arasından sular damlamaya başlardı şıp şıp. Sıraları sağa sola çeker, öyle ders yapardık. Çatıya çıkıp karları temizleyene dek sürerdi bu. Öğrencilerimiz lastik ayakkabılıydı. Çantalarıysa, annelerinin eskimiş elbiselerinden diktiği, heybe şeklinde boyna asılan kumaşlardandı. Yoksul, ezilmiş, çaresiz, umutsuz çevresine korkarak bakan ama çalışkan ve duygulu, içli çocuklardı öğrencilerimiz. Hele bir de Zehra vardı ki; çalışkan mı çalışkan, çıtı pıtı, minik bir kız çocuğuydu.

Zehra, ortaokula bu yıl başlamıştı. Ödevlerini hiç eksiksiz yapar, pek söz almayı sevmez, uzun ve derin düşüncelere dalıp gider, soru sorulduğu zaman konuşurdu ancak. Elleri hep kınalıydı Zehracık'ın. Bu yüzden öğretmenler ve arkadaşları hep ona "Kınalı Zehra" derlerdi. Zehra, kınalı olmayı arkadaşlarına karşı gizliden gizliye bir üstünlük sayar, hafif bir gülümsemeyle karşılık verirdi "Kınalı Zehra" hitaplarına. Zehra, derslerde ne zaman bayrak, vatan, şehitlik, asker, anne kavramları geçse çok duygulanır, oturur uzun uzun ağlardı. Bir türlü çözememdim Zehra'nın bu tutumunu. Ne içli çocuk, derdim kendi kendime...

Türkçe kitabımızda İbrahim Alaaddin Gövsa'nın "Siperden Mektup" adını taşıyan çok güzel bir şiiri vardı. Bir hafta önceden, hazırlanmalarını istemiştik çocukların. Sonbaharın son günleriydi. Gri bulutlar koşturuyordu gökyüzünde. Kar, bugün yarın düşmek için fırsat kolluyordu adeta. Karar vermişim, önce Zehra'ya okutacak, sonra da sınıfa "İşte çocuklar şiir böyle okunur!.." diyecek ve alkışlatacaktım. Eğer Zehra yine duygulanır ve ağlarsa gidip annesiyle görüşecektim. Babanınsa uzak diyarlara çalışmaya gittiğini öğrenmişim.

Tahmin ettiğim gibi de oldu. Bir hafta sonra sınıfa gittiğimde Zehra ve diğer öğrenciler kitaplarını açmış, soğuktan titreyen ellerini birbirine sürterek ısıtmaya çalışıyorlardı. Motivasyon için küçük bir girişten sonra "Kim okuyacak ?" dediğimde Zehra'nın parmak kaldırdığını gördüm. Evet, "Zehra'ya okutacaktım ve

sonra da alkışlatacaktım. Zehra, kitabını kapattı, ayağa kalktı ve son derece içli bir tarzda, ezbere ve ağlayarak okudu şiiri:

SİPERDEN MEKTUP

Allah'a dua et düşman tırpanı

Devlet ağacını yolmasın anne.

Altında dökülsün oğlunun kanı,

Bayrağın gül rengi solmasın anne.

Köyden biri geldi taburumuza

Meğer söz kesilmiş muhtarın kıza.

Gece niyet tutup baktım yıldıza,

Artık söyle, o iş olmasın anne.

Düşünme boş gelse posta tatarı,

Siperden akın var yarın dışarı:

Kadere razı ol, uzun yolları

Bekleyen gözlerin dolmasın anne.

Karar verdiğim gibi son dersten sonra dar sokaklardan, saçak altlarından yürüyerek Zehraların evine gittim. Evet, Zehra'ya göre çok acı olan -sonraki yıllarda Zehra'nın övünerek anlatacağı gerçeği annesinden öğreniyorum: Zehra'nın bir abisi vardı ve Zehra ilkokul 3. Sınıfta iken

askerlikte şehit olmuştu. Annesi oğlunu kına yakarak yollamıştı ve sonra al bayrağa sarılı olarak geri dönmüştü. Mahşeri bir kalabalıkla ve tekbirlerle uğurlanmıştı ahirete. "Altında dökülsün oğlunun kanı / Bayrağın gül rengi solmasın anne."

Bayrağın gül rengine bürünerek giden bütün şehitlere selam olsun.

Andan bir yıl daha geçti.

Başka bir yurt köşesine çıkan tayinim dolayısıyla sıcak bir yaz akşamında eşyalarımı derleyip toplamakla meşguldüm. Kapı vuruldu. Her akşam sayısız ziyaretçim oluyor; buğulu gözlerle kucaklaşıp ayrılıyorduk. Kapıyı açtım: Zehra. Hiçbir şey konuşmadan öylece dikiliyor. Elindeki gazete kağıdına sarılı paketi uzattı ve yine tek kelam etmeden, edemeden hıçkırıklarla, koşarak köyün tozlu yollarında kayboldu. Paketi açıyorum ve donup kalıyorum: Zehra'nın, dikiş iğnesiyle acemice diktiği bir bayrak ve bayrağa sarılı bir mektup. Abisinin askerden yolladığı bir mektup... Hasret dolu cümlelerden sonra Zehra'nın derste ağlayarak okuduğu, tükenmez kalemle özenilerek yazılmış şiir...

Hey Anadolu!.. İçli ve duygulu yüklü çocuklar diyarı... Dünyanın en muhteşem şiir medeniyetinin, şiir gibi bir medeniyetin garip ve boynu bükük çocukları,hey!..

Zehra şimdi ne haldedir, ne yapıyordur bilmem.

TEVHİDİN İNSANLIĞA MESAJI

H. İbrahim Ekinci

Güneş her gün doğmakta eskimemekte geri ve hayırsız hale gelmemektedir. Her gün doğan güneşe her gün ihtiyacımız vardır. İslam ise insanlığın kıyamet gününe değin ve ebediyen batmayacak güneşidir. Milyonlarca hücreden bir insan var edebilen yüce Allah'ın insanların nasıl yaşayacağı hususunda bir sistemi olmaması ve bu sistemin herhangi bir nedenle geçersiz kalabileceği düşünülemez. Milyonlarca insan bütün bilimleriyle, deha ve yetenekleriyle, tüm maddi imkanlarıyla bir araya gelseler bir insanın sadece bir yüzünü yapabilmekten ve ona bir an da olsa görme kudreti vermekten acizdirler. Bir sivrisinek bile yaratmamış, insanlara bir yudum su, bir nefes hayat bağışlamamış olanların, insanların nasıl yaşayacağını belirlemek istemeleri, onlara yapılabilecek en büyük haksızlıktır.

İslam'a inanan toplumların tarihi, eşine ender rastlanabilecek bir inançla, mukayese edilemeyecek kadar farklı güçlere karşı, girilen zulme ve insan haklarını çiğnemek isteyenlere karşı insanlığın hak ve özgürlükleri için verilen büyük mücadelenin tarihidir. İslam düşünürleri, alimleri ve aydınları çok güç şartlar altında bile insanları İslami hayata Kur'an'a davet etme cesaretini asla yitirmemişler ve yitirmeyeceklerdir. Çünkü bu çağrı öylesine bir inanç ve aşkla donanmıştır ki, bütün insanlığın hiçbir ayırım yapmaksızın dünyada ve ebedi hayatta kurtuluşunu hedef almakta tek insana bütün insanlık kadar değer vermektedir. Şüphesiz İslam toplumlarında Müslüman olsa da Müslüman olduğunu söylese de beşeri görüş ve kaygılarını İslam'ın temel inanç ve değerlerinden üstün görmek isteyenler vardır. İnanan insanın hayatı baştan sona çalışma, inanç, aşk ve ibadetle dolu bir hayattır. "Kendisini", yol göstericilerden Hz. Ömer'in diliyle "Dicle nehri üzerinde bir köprü'nün kırık bir parçası nedeniyle ayağı kırılabilir olan herhangi bir koyundan bile sorumlu" gören bir inanç nasıl olursa insanlardan ve insanlarla ilgili toplumsal ve tarihi sorumluluktan ayrı görebilir. Ve nasıl "din bir vicdan işidir" diyerek, din kavramı sadece İslam'a hasredilip insanların evleriyle camileri arasına hapsedilebilir. Peygamberimiz' in (S.A.) tanımıyla: "Bütün insanlar Allah'ın tek ve büyük bir ailesi gibidir." (Nas-u iyalu' Allah). O aile fertlerinin Allah katında en iyisi de onlara en fazla yararı olanıdır." İnsanlara yapılabilecek en büyük iyilik ve en yararlı hareket de yine Peygamberimizce Tevhid'in yani Allah'ın insanlar için seçtiği dinin aydınlık mesajının insanlara taşınması olarak tarif edilmektedir. Çünkü bu mesaj, bütün insanlığın gerçek hürriyete erişmesinin, karanlıklardan aydınlıklara çıkışının, hayatın nasıl ve ne uğruna yaşanması gerektiğinin Cennet yurduna girişin, Allah'ın sevgi ve rahmetine kavuşmanın mesajıdır. Hiçbir insanın, insan başkalarının nasıl tanımlanırsa tanımlansın, insanlığın aydınlanmasını, kurtuluşunu ve iyiliğini istemeyenlerce ne tür tehlikelerle karşılaşacak olursa olsun böyle yüce bir görevden, bütün insanlığın kurtuluşunu ve iyiliğini istemekten müstağni kalamaz. Böylece İslam'ın mesajının basit manada ve dar kalıplar içinde anlaşılabilmesi gerektiği; bölgesel, ırkî ve sosyal hiçbir ayırım yapmadan, hatta İslam'a karşı olanları bile kapsayacak şekilde tüm insanlığın kurtuluşunu gaye edindiği açıkça görülmektedir. Çünkü insanlar Yüce Allah'ın yaratmış olduğu en değerli eseri, halifesidirler. Kur'an da Allah'ın haklarıyla insanların hakları pek çok yerde aynı anlama gelmektedir. İnsanlar arası ilişkiler Allah'la insanlar arasındaki ilginin de özünü oluşturmaktadır. Bu nedenle de İslam'ın hedefi bir yıkıcılık değil ideal anlamda bir yapıcılıktır. İyiye, güzele ve doğruya sürekli bir dönüşüm çağrısıdır. "***Ey insanlar hep birden kardeş olun. (Barış, güvenlik ve kardeşlik dini olan'') İslam'a girin ... eni ve boyu gökler ve yerler kadar geniş olan cennete girmek için yarışın.***" *Kur'an, Âl-i İmran / 33.*

(Devamı 7.nci Sayımızda)

Köyden Beldeye, Beldeden İlçeye mi?

her yönüyle;

DERİNCE

Mücahit ÇAM

*İdris Aksu
Kutsal Aydın*

Sevgili Ahenk okuyucuları:

Sizlere bu ayki sayımızda geçmişle, bugünle ve tüm güzellikleriyle sahil beldelerimizden olan Derince'den bahsedeceğiz.

Derince'ye ilk yerleşim 1326-1337 yılları arasında Orhangazi döneminde Müslüman Türk boyları tarafından başlar. Bunlar Derince - Yarımca arasında kalan bölgeye bir köy kurarlar. Daha sonraları yerleşim Topallar Köyü (Çınarlı Köyü) adlı mevkide odaklanır. 93 Harbi sonrası gerek Kırım tatarları, gerek Batum göçmenleri ve Balkanlardan gelenler Derinceye yerleşmeye başlarlar. Cumhuriyet döneminde dağınık yerleşimli ve az nüfuslu olan bölge bugün ise sanayinin etkisiyle 120.000 nüfusa ulaşmış bulunuyor. Derince'nin adını alış hikayesi ise halk arasında şöyle anlatılmakta:

“Körfez'de liman yapımı için oldukça derin bir yer aranır. Uygun yer olarak da bugünkü Derince limanının bulunduğu yer seçilir. Bundan dolayı bu bölgenin adı Derince olarak anılmaya başlar.”

Daha çok işçi kesiminin bulunduğu Derince'de ikinci sırayı esnaf ve memurlar almakta. Ekonomik düzeyi ise orta halli ve geliri düşük kesim oluşturmaktadır.

Denizle bağlantılı ve kuzeye gidildikçe yükselen bir yapıya sahip olan Derince, Körfez ve Saraybahçe belediyeleri arasında yer almakta. Kritik bir yerde bulunan bölge D-100 karayolu, otoban, deniz ve demiryollarının kilit noktasında bulunmakta.

1950'den itibaren dışarıdan sürekli göç alan Derince'ye Çankırı, Gümüşhane, Kars, Erzurum ve İzmit'in köylerinden nüfus kayması olmakta. Ayrıca önceleri yörük olarak gelmiş ama bugün yerleşik hayata geçmiş olan kalabalık bir Türkmen grubu da burada bulunmakta

1994 yılında belediye olan Derince o günden beri ilçe olmanın mücadelesini vermekte. Bu hakkı elde ettiği zaman oldukça geniş olan yüzölçümüne kuzey yönündeki dağların arkasında bulunan tarım arazileri ve kalabalık nüfuslu köyler de katılacak.

Derince'nin meşhur Çene suyu ise Türkiye çapında iddialı. Özellikle yetişkinler için tavsiye edilen suyun kireç miktarı ise sıfır. Yoğun ilgi gören su Derince halkının gurur kaynağı olmakta.

Kültür seviyesinin her geçen gün yükseldiği beldede kültür merkezi, düzenlenen kurslar ve seminerlerin katkısı çok fazla. Halkı bilinçlendirmek için yapılan bu hizmetler yoğun ilgiyle karşılanmakta. Ayrıca bölgede bulunan liseler ve tıp fakültesi de Derince'nin kültürüne önemli katkıda bulunmakta. Her sene geleneksel olarak sürdürülen “Her yönüyle Derince” adlı fotoğraf yarışması ise Türkiye'nin her tarafındaki amatör fotoğrafçıların ilgisini çekmekte.

Derince belediye olduktan sonra tam bir güzellikler diyarı olmuş. Güneyinde denizi ve sahil parkları, kuzeyinde ise çam ormanlarının temiz havası ve mesire yerleri bulunuyor. Haftanın yorgunluğunu atmak,

dertlerden bir an için de olsa sıyrılabilmek için ideal yerlerden biri. Ayrıca şehrin bunaltıcı havasından sıkılan çocuklar için oldukça bol park ve oyun alanları mevcut.

Bizler Derince'yi gezdik, gördük ve beğendik. Sizlere de bir gün bu beldeye yolunuz düşerse meşhur Çene suyundan

içmenizi, güzel mekanlarını görüp gezmenizi tavsiye ediyoruz. Ayrıca yoğun ilgi ve alakalarından dolayı başkan yardımcısı Abdullah Köktürk Bey'e teşekkürü borç biliyoruz.

Derince'nin tüm güzelliklerine ve dost insanlara selam..

ARALIK

Hazırlayan : Kutsal Aydın

11. Aralık

İmam-ı Rabbani (Ahmet Faruki) vefat etti. 1568 de Serhend kasabasında dünyaya geldi. Küçük yaştan itibaren dini tahsiline başlayan İmam-ı Rabbani Nakşibendi tarikatının büyüklerinden biridir. Dini ilimlerde zirvede olmasının yanı sıra tasavvufun en ileri gelenlerindedir. Eseri “Mektubat” bu güne bile ışık tutmaktadır. Bu yönüyle “ikinci bin yılın yenileyicisi” manasına gelen “Müceddid-i elf-i sani” adıyla anılmaktadır. 1634 tarihinde Serhend kasabasında vefat etmiştir.

17.Aralık

Gönüller Sultanı Mevlana Celaeddin-i Rumî vefat etti. Konya'nın manevi mimarı, Mesnevî isimli büyük eserin sahibinden bu güne kalan, onun düşünceleri, engin hoşgörüsü, hikmeti değil de gösteriye dönüşen sema ayinleri oldu. Aslında O, geçmişimizdeki köklerimizdi. 1273 yılında Konya'da vefat etti.

17.Aralık

İsa Yusuf Alptekin. Doğu Türkistan'ın Kaşgar vilayetinde dünyaya geldi. 1926 yılında Batı Türkistan'a geçerek orada milli mücadeleye başladı. 1936 yılında Çin meclis üyeliğine seçildi. 1949 yılında ülkesi Çin ordusu tarafından işgal edilince, Keşmir'e gitmek zorunda kaldı. 1954 yılında Türkiye'ye geldi. Ölünceye kadar Doğu Türkistan'ın Bağımsızlığı mücadelesini verdi. 1995 yılında vefat etti.

18.Aralık

İmam-ı Gazzalî'nin vefatı. Eserleri yüzyıllar boyu müslümanların ilk başvuru kaynağı olma özelliğini koruyan büyük alim. Bu gün dahi evinde ‘İhya-i Ulumud-din” veya ‘Kimyay-ı Saadet’ olmayan Müslüman önemli kaynaklardan yoksun demektir. 1058 yılında dünyaya gelen İmam-ı Gazzalî, çok genç bir yaşta, 27 yaşında Nizamiye medreselerinde ders vermeye başladı. Bir çok eser verdi. Eserlerinde İslama, müslümanların bilmedikleri Antik Yunan felsefesi ve Aristo mantığıyla saldıranların karşı aynı metotlarla savunma yaptı. İlk bozguncu fikirleri, ciddi boyuttaki tartışmaların savunma hattı oldu. Kelam ilmi'ne Mu'tezile ve Kaderiye mezheplerinden giren bid'atları temizledi. “Mantık bilmeyenin ilmine itibar olunmaz” diyerek, yeni bir çığır açtı. Kelam ilmi ondan sonra “Gazzalî'den önce Kelam İlmi - Gazzalî'den sonra ki kelam ilmi” şeklinde iki devre halinde incelenmeye başlandı.

20.Aralık

İmam-ı Şafii'nin vefatı. Asıl adı Muhammed b. Abdillah İdris'ş- Şâfiî'dir. Gazze'de doğdu. Mekke ve Medine'de yaşadı. Bağdat'da İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin talebesi Muhammed b. Hasani'ş-Şeybanî'den ders aldı. Fıkıh ilminin en büyüklerinden. Şâfiî mezhebinin kurucusu. Eseri “Er-Risale”. 820 yılında Mısır'da vefat etmiştir.

27.Aralık

İstiklal Marşı Şairi Mehmet Akif Ersoy vefat etti. 1873 yılında İstanbul'da doğan Mehmet Akif, Baytar mektebini bitirdi. Bir müddet devlet memuriyeti yaptı. 1. Dünya savaşı esnasında Berlin'e davet edilir. Oradan Necid, Medine ve Mekke seyahati gerçekleşir. Bu olayın bize armağanı 'Necid ölllerinden Medine'ye' isimli şiirdir. Dönüşü Çanakkale zaferi haberinin ulaştığı zamandır. "Çanakkale Destanı" bu günlerde kaleme alınmıştır. Kurtuluş savaşına bizzat katılan ender aydınlardan biridir. Kurtuluş savaşı boyunca Anadolu'yu gezmiş, Milli Mücadeleyi anlatmıştı. İlk mecliste Milletvekili sıfatıyla bulundu. Mütarekenin ilk yıllarında büyük bir hayal kırıldığı yaşadı. Mısır'a gitti. Orada, Üniversite'de Türkçe dersleri okuttu. Vatan sevgisi ile dolu kalbi memleket hasretine daha fazla dayanamadı. Yurda her şeyi göze alarak döndü. Mevsim kıştı. Üzerine palto alamayacak kadar maddi bir sıkıntı içindeydi. Kimseden yardım talep etmiyordu. "İstiklal Marşı"nı bu ortamda yazdı. Büyük Millet Meclisinde şiir okunduğu zaman bütün salon ayakta, heyecandan gözyaşları içinde alkışlayarak dinlemişti. Yarışmanın ödülü olan bu gün bile bir servet sayılabilecek 500 altını reddetmişti.

KİŞİ NOKSANINI BİLMEK

Coşkun Yüksel

- “Geldiler mi ?”

- “Hayır bekliyoruz” . Okul müdürünün sesinde hem bekletilmekten hem korkudan oluşmuş öfke titreyişleri vardı. Karşılı Fen Bilgisi öğretmeni , kraldan çok kralcıydı.

- “Kovmak lazım bunları” dedi. Böyle şey mi olur ? Şu saatte geliyoruz dediysezin gelin kardeşim. Hocam , ben vekilken.....”

Diğeri yüzünü buruşturdu. Bu adamın her lafın başına “ben vekilken” tamlamasını sıkıştırmasından bıkmıştı. Her zaman yaptığı gibi bir şeyler bahane edip yanından uzaklaştı. Böyle giderse bahane bulmakta zorlanacağını artık bahane bulmadan arkasını dönüp gitmek zorunda kalacağını düşünüyordu. Kaldı ki kaçınıcı defa olduğunu, ikisinin de unuttuğu ve yine ikisinin de yalan olduğunu bildiği bir müfettişi okuldan kovalama hikayesi anlatacaktı.

Paşa bekleyen çavuşlar gibi hem öfke hem heyecan hem korku içinde bekledikleri müfettişler geldiler. İki kişiydiler.

- “Ben bakanlık müşavir baş müfettişi”

- “Hoş geldiniz efendim”

- “Beyefendi de arkadaşım bakanlık müfettişi”

- “Hoş geldiniz efendim”

Vurgular önemli idi. Bir; mutlaka bir büyük vardır. İki; şu durumda büyük ben olduğum için tanıştırma işi benim. Üç; benim sıfatlarımda ki “baş” ve “müşavir” yanımdakinde olmadığına göre patronun kim olduğu anlaşılmalıdır herhalde.

Sonra özenle korunmaya çalışılan mesafe, tarafsız olmanın vurgusu olsun diye

üzerine basılan, altı çizilen duygusuzluk, insan sıcaklığından yapmacık kelimelerle uzaklaşmaya çalışmanın dikkati içinde devam etti konuşmalar. Mekanik, ruhsuz ve resmi bir ses tonu ileydi. Her hecede devlet denilen düzeneğin “sen önemli değilsin, önemli olan kurallar, senin değer bu kurallara uyum derecen ile ölçülecek diyen” ezici baskısı. Kurallardır önemli olan. Hatta ben bile önemli değilim. Ben sadece kurallar ile senin davranışlarını ölçmeye gelen bir başka “kural”ım.

- “Evet , müdür bey ! önce okulu şöyle bir gezelim. Sonra bakacağımız dosyaları getirirsiniz.”

Son cümlede “evet” sözcüğünün ikinci hecesi birazcık uzadı. Bu ses kurallar ile kendini özdeşleştirmenin ötesinde zalimce bir üstünlük duygusunun daha güçsüze karşı gücü elinde bulundurmanın hazzı idi.

Okulun müdürü kişiliği ile çaresizliğin arasında sıkışmıştı. Bir taraftan ölçülmek ve biçilmenin getirdiği maddileşme ile “kendi” olabilmeyi kaybedişinin acısını duyuyordu. Tıpkı sayılmak gibiydi. İnsana diğer insanlarla beraber bir rakamın ifade edebileceği kadar değer vermenin yok eden, hiçleyen ızdırabı. Diğer taraftan bu ızdırabın daha ileri noktalara taşınması korkusu. Bulunacak hata ve kusurların aşağılamayı somutlaştırma, hakarete, alaya, cezaya varma endişesi. Bir başka taraftan “işini iyi yapma” saplantısı. Bir diğer taraftan “kendime saygımı kaybetmeyecek kadar direncimi ve başkaldırışımı sergilemek ve aynı zamanda aptalca bir saygısızlık ve ukalalık yapmamak tereddüdü.

- “Nasıl emrederseniz beyefendi , buyurun.”

İşte bu kadar. Hiç biri olmadı. Ama hepsi de oldu gibi.

- “İki ayrı binanız var öyle mi ? Yangın malzemeleriniz tamam mı ? Altı ayda bir kontrolünün yapılması lazım biliyorsunuz. Yangın talimatını asmışsınız bu güzel. Portreler ve levhaların düzeni fena değil. Şu cepheyi daha sadeleştirin. Şu levhaları karşı duvara kaldırmanız daha uygun olur. Temizlik fena değil. Fakat şu bayrak için bir kılıf diktirmeniz gerekirdi. Ayrıca bunu kendi odanızda saklayın. Bu fen dolabını da laboratuara götürün. Fen dersleri laboratuarda yapılınsın.”

- “Not aldınız mı müdür bey ?”

- “Evet efendim”

-“Şimdi dosyaları getirin bakalım. Sırasıyla. Ben buradan okuyorum. Okuduğum dosyayı buraya getirirsiniz.”

Bakanlık müşavir baş müfettişi aldığı bütün evrakın karmaşık ve eskimiş yazılarını gözlüklerin camlarını delmeye çalışan bakışlarla okuyor, inceliyordu. Parmaklarının arasından geçen kağıt parçalarının en ince ayrıntılarıyla ilgileniyor, alışkın gözlerini hızla yer değiştiriyordu. Arada bir sıkıntıyla yanındaki yardımcısına doğru elinde ki kağıdı uzatıyordu. O ise resmiyet ve mesafeyi hiç bozmadan inceliyor “buyrun beyefendi” diyerek iade ediyordu. İkisi de sıkılmaya başladılar. Aradığı şeyi bulamayan insanların duyduğu sıkıntıydı yüzlerinin asıklığını gerdiren şey.

Müdür karşıda bu gergin surat asışın içinde yaşadığı çatışmayı şiddetlendiren artıran sıkıntısıyla oturuyordu. “Anlamam lazım, benim bu insanların ne düşündüğünü ne hissettiğini ne yapmak istediğini anlamam lazım. İnsan ne kadar çabalasa kendini bir sistemin yerine koyamaz. Bir sistem olamaz ki onu çözsün ve kendini onunla savaştıracak ve direnecek düzeye getirsin. Ama insanların yerine

koyabilir. Onları anlayabilir. Yeter ki anlamayı başarabilecek zeka ve düşünce düzeyini gösterebilsin.” diyordu.

Sonra eski tutanakların birinde “kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz” cümlesini okudu bakanlık müşavir baş müfettişi. Gözleri süzüldü. Hüzzam makamından bir bakış fırlattı kalın camlı gözlüklerinin ardından. Resmiyeti, mesafesi, buyuran ve denetleyen, “ben kurallarım, önemli olan kurallardır” diyen ses tonu değişti, fısıldıyordu çünkü, insanileşmişti çünkü..

- “Ne büyük söz bu dedi. Ne büyük bir söz, bu sözü gerçekten anlayarak söylenmişse söyleyeni tebrik etmek gerekir. Gerçekten kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz.”

“Kişi” mi , “kişinin” mi olması gerekiyordu açıklama cümlesinde geçen kelime ?

Bakanlık müşavir baş müfettişi kendine başkalarının kusurlarını aramak bulmak yakalamak gibi bir iş alanı seçmişti. Bu cümleden içe dönük bir anlam çıkarma ve algılama düzeyinin olabilmesi çok uzak bir ihtimal. “Kişi” den özne değil nesne olarak bir anlam çıkarmıştı.

Aniden kapı çok sert bir kaç darbeye dövuıldı. İçeriye Ulukışlalı hizmetli Mustafa girdi. Müfettişin kendisinden “köyde meyve çoktur, bir şeyler bul getir” talimatını yerine getirmişti. Elma bulmuştu.

Elmalar tertemiz cam meyve tabaklarında çatal ve meyve bıçağıyla beraber getirilip kibarca masaların üzerine, beyaz peçetelerin yanına koyularak servis yapılmamıştı.

Mesai saatleri dışında ayakkabı boyayan Mustafa'nın soba yakmaktan , boyadan , soğuktan kararmış , çatlamış el olmaktan çıkmış bir pençeye dönüşmüş elinde kocaman bir torbanın içindeydi elmalar. Masaya yaklaştı ve

- “Nah” a benzer bir sesle müfettişin burnuna doğru uzattı elma torbasını.

Müdürün müdahalesine fırsat kalmayacak kadar çabuk gelişti olay. Önce bir şaşkınlık sonra müfettişlerin ikisin birden kükreyen sesleri. Öfke yapmacık resmiyeti ve yapay mesafeyi yıkmıştı.

Bin Yıl Öncesinden Gelen Bir Aşk Öğretisi

Güvercin Gerdanlığı

Mehmet Harputlu

Bu gök kubbe altınca nice söylenmiş söz, nice açıklanmış sır, nice ifşa edilmiş günah, nice tebliğ edilmiş hakikat var? Bilebilir miyiz? Binlerce on binlerce yıldır insanlar doğup yaşayıp ölüp gidiyor. “Fani” sözcüğüyle ifade etmeye çalıştığımız hayatın varoluştaki kısacık bu döneminde söylenen sözlerin kulağımıza kadar gelenleri anlamca en derin güzellikle en güçlü olanları.

Eğer biz, dönüp yaşanmış ve söylenmişlere kulak verecek kadar basiret ve fetanet sahibi olabilirsek, tekrar edip duruyor gibi görünen, bir anlamda her tekrarında değişik renk ve biçim alarak karşımıza çıkan olgulara daha ayakları yerde –veya gerçeklere daha yakın- bir bakış açısı kazanabiliriz. Yaşanmış ve söylenmişlere kulak asmak “okumak” tır. Okumak bize geçmişin bilgisini kazandırır. Şimdiki zamanı algılamakta doğru sonuçlara ulaşabilmek ise tamamen geçmişi bilmeye bağlıdır.

“Siz hiç âşık oldunuz mu ?” türünden bir kamuoyu araştırması yapılması elbette düşünülemez. Bu malumu ilan olur. Çünkü bütün insanlığın evrensel özelliklerinden bir tanesidir aşk. Ne olduğu, nice olduğu, nasıl olduğu binlerce yıldan beri tartışılıp gelmektedir. Eskimeden ve evrim geçirmeden.

İbn-i Hazm; Endülüs Emevileri’nden. Şair, bilim adamı, devlet adamı, araştırmacı, yazar, hukuk bilgini, edebiyatçı. Hukuk’da “Zahiri” mezhebinin imamı olacak kadar bilgin. Kalemi ise [Haccac’ın kılıcı, İbn-i Hazm’ın kalemi] dedirtecek kadar kudretli. 993 de Kurtuba’da başlayan 1064’de sona eren fırtınalı bir hayattan geriye toplam seksen bin sayfalık dört yüz ciltlik eser bıraktı.

[Güvercin Gerdanlığı]; Onun önemli eserlerinden biri. Aşkı işlemiş bu önemli eserinde. [İnsanlar aşkın mahiyeti hakkında tam anlamıyla anlayamadılar. Üzerinde kafa yordular ve uzun incelemeler yaptılar. Benim düşünceme göre aşk, ruhların çeşitli yaratıklar arasında bölünmüş parçalarının birleştirilmesidir. Bu birleşme onların en yüksek temel öğelerinden meydana gelir. Beraberlik ve ayrılığın ruhların birleşimi ve ayrışımıyla ilgili olduğunu biliyoruz. Her şekil kesinlikle kendine uygun olan şekli çağırır, onu arar bulur. Ruhlar alemi saf ve temiz bir alemdir. Özü ahenkli bir şekilde yüceliğe dayanır. Kendisini oluşturan ilke onu eğilimlere, yaklaşımlara, uzaklaşımlara, sevgiye ve nefrete yaraşır hale getirir. Yüce Allah şöyle diyor: “Sizi bir candan (Adem’den) yaratan bundan da gönlü kendisine yatıp ısınsin diye eşini yapan O’dur, Allah’tır.” Demek ki, böylece Allah, Adem’in eşinde bulacağı ısınmanın nedenini Havva’nın kendisinden bir parça olmasında kılmıştır.] diyerek başlıyor konuyu derinlemesine incelemek üzere sözlerine İbn-i Hazm Güvercin Gerdanlığı’nda.

Eserine, Aşkın Mahiyeti bölümüyle giriş yapan İbn-i Hazm, aşkın belirtileri, düşlerinde sevenler, basit bir tasvir ile âşık olanlar, uzun görüşmeler sonucu sevenler, sevdikten sonra artık asla başka birini sevmeyenler, sözle ima etme, gözlerin dili, mektuplaşma, haberciler, sır saklama, sırrı ifşa, itaat, muhalefet, eleştirmeci, yardımsever

dost, gözetleyici, jurnalcı, kavuşmak, kaçınma, vefa, ihanet, ayrılık, kanaat, vücuttan düşme, teselli, ölüm, günahın çirkinliği, iffet gibi başlıklar altında toplamış yazılarını.

Her konu içinde öyküler ile örnekler vermiş. Şiirlerle güzelleştirmiş. Örnek olan öyküler müellifin yakın çevresinden isimler zikredilerek anlatılıyor. Şiirlerin büyük bir çoğunluğu kendine ait. Gerekli gördüğü yerde Endülüs şairlerinden beyitlerle alıntılar yapmış.

Aşkın belirtileri başlıklı bölümde şu cümleleri okuyoruz : [Aşkın ilk belirtisi sevgiliyi derinden derine seyre dalmaktır. Göz ruha açılan büyük bir penceredir. Gönül tercümanıdır göz. O zamana kadar başkalarına vermekten kaçındığı malının tümünü bir anda dağıtmaya başlayan kimse için de aşk belirtileri söz konusudur. Nice cimriler cömert, nice kaba insanlar kibar ve ince, nice bilgisizler bilgili ve kültürlü, nice korkaklar cesur ve şecaatli, nice nahoşlar nazik, nice düşük kimseler güzel oldular. Nice yaşlılar gençleştiler. Nice zahidler işi sefihliğe vurdular. Yine aynı yolla nice Akıllı kişiler bir sürü skandallar çıkardılar.]

İbn-i Hazm, eserinin “itaat” bölümünde bir hikaye anlatıyor:

[Kurtuba’da iken, Kayravanlı bir dostumla aşk üzerine sohbet ediyorduk. Bana :

- “Sevdiğim benden kaçıyor ve hatta benden iğreniyor ise ne yapmalıyım ?” diye sordu. Ben:
- “Sürekli karşısına çıkıp zorlamalısın. Belki gönlünü yatıştırabilirsin” dedim.
- “Hayır dedi ben tam aksini düşünüyorum. Onu kendime tercih ederim. Benim yüzümden rahatsız olmasını istemem.”
- “Bense dedim, ancak kendi nefsim için severim.”
- “İşte dedi, tam bir mantık zulmü. Ölümden daha güçlü olan şey bize ölümü göze aldırandır. Candan daha kıymetli olan canın kendisine feda edildiği şeydir.”
- “Kendi isteğinle sevdiğinden uzaklaşmak kınanacak bir durum. Kendi canına kendi elinle zarar vermiş olmuyor musun ?”
- “Sen kıyasçı bir adamsın dedi. Aşkta kıyasa yer yoktur.”
- “O zaman aşığın başı büyük bir derttedir” dedim.
- “Aşktan daha büyük bir dert var mı ki ?” dedi.]

Kitap Mahmut Kanık tarafından tercüme edilmiş. 1979 – 1980 yılları arasında bazı bölümleri Diriliş dergisinde yayınlanmış. İnsan yayınlarından, Temmuz 1987 4. Baskısı. 330 sayfa.

Bu kitabı okurken bin yıl önce yaşamış bilge bir kişiyle oturup sohbet etme imkânına kavuşmuş oluyorsunuz. Ayrılacak zamana değmez mi?